

Prövning av nätkoncession

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2012/13:70 om prövning av nätkoncession. Med en mindre ändring i övergångsbestämmelserna tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i ellagen (1997:857). Ändringarna syftar till att förenkla prövningen i ärenden om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar (nätkoncession) och att göra prövningen mindre resurskrävande för såväl elnätsföretagen som de berörda myndigheterna. Inga motioner har väckts i anslutning till propositionen.

I betänkandet behandlas även ett antal motioner med elmarknadspolitisk anknytning från den allmänna motionstiden 2012. Motionerna rör bl.a. frågor om elområden, mätning och debitering av el, elnätsutbyggnad och kommunala energibolag. Samtliga av dessa motioner avstyrks i de berörda delarna.

I betänkandet finns tretton reservationer, varav två avser utskottets motivering.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Allmänt om nätkoncession	6
Utredning om nätkoncessioner	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	9
Ändringar i ellagen	9
Propositionen	9
Utskottets ställningstagande	17
Elområden	18
Bakgrund	18
Motionerna	18
Vissa kompletterande uppgifter	19
Utskottets ställningstagande	26
Mätning och debitering av el	27
Bakgrund	27
Motionerna	28
Vissa kompletterande uppgifter	29
Utskottets ställningstagande	34
Elnätsutbyggnad	36
Motionerna	36
Vissa kompletterande uppgifter	37
Utskottets ställningstagande	41
Elcertifikat	43
Bakgrund	43
Motionerna	44
Vissa kompletterande uppgifter	45
Utskottets ställningstagande	46
Kommunala energibolag	47
Motionerna	47
Vissa kompletterande uppgifter	47
Utskottets ställningstagande	49
Reservationer	50
1. Elområden, punkt 2 (S)	50
2. Elområden, punkt 2 – motiveringen (MP)	51
3. Elområden, punkt 2 – motiveringen (V)	51
4. Nettodebitering av el, punkt 3 (MP, V)	52
5. Timmätning, punkt 4 (S, V)	53
6. Timmätning, punkt 4 (MP)	53
7. Smarta nät, punkt 6 (S, MP, V)	54
8. Förtida delning av nätförstärkningskostnader, punkt 7 (S, V)	55
9. Övriga frågor om elnätsutbyggnad, punkt 8 (S)	56
10. Övriga frågor om elnätsutbyggnad, punkt 8 (V)	57

11. Elcertifikat, punkt 9 (S, MP, V)	58
12. Elcertifikat, punkt 9 (SD)	59
13. Kommunala energibolag, punkt 10 (S, MP, V)	60
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	61
Propositionen	61
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	61
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	64

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändringar i ellagen**

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i ellagen (1997:857) med den ändringen att ”3 kap. 16 a § första stycket” i punkt 7 i övergångsbestämmelsen ska bytas ut mot ”2 kap. 16 a § första stycket”. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2012/13:70.

2. **Elområden**

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:N247 av Tomas Eneroth och Clas-Göran Carlsson (båda S),
2012/13:N275 av Thomas Strand m.fl. (S),
2012/13:N304 av Hans Hoff (S) och
2012/13:N376 av Hillevi Larsson (S).

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (MP) – motiveringen

Reservation 3 (V) – motiveringen

3. **Nettodebitering av el**

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 1 och
2012/13:N387 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 4 (MP, V)

4. **Timmätning**

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2,
2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 17 och
2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkandena 3 och 4.

Reservation 5 (S, V)

Reservation 6 (MP)

5. **Övriga frågor om mätning och debitering av el**

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:N256 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S),
2012/13:N288 av Lars Tysklind (FP) och
2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 23.

6. **Smarta nät**

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:N355 av Staffan Anger (M) och
2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 16.

Reservation 7 (S, MP, V)

7. Förtida delning av nätförstärkningskostnader

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ424 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 19 och

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 8 (S, V)

8. Övriga frågor om elnätsutbyggnad

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 9 och 10 samt

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 20.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (V)

9. Elcertifikat

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 2,

2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 2,

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 12,

2012/13:N368 av Lars Isovaara och Josef Fransson (båda SD) och

2012/13:N402 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 4–6.

Reservation 11 (S, MP, V)

Reservation 12 (SD)

10. Kommunala energibolag

Riksdagen avslår motion

2012/13:N382 av Lise Nordin m.fl. (MP).

Reservation 13 (S, MP, V)

Stockholm den 11 april 2013

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jessica Polfjärd (M), Jennie Nilsson (S), Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Eva Flyborg (FP), Helena Lindahl (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Anna Hagwall (SD), Kent Persson (V), Boriana Åberg (M), Ingemar Nilsson (S), Marie Nordén (S) och Lise Nordin (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- proposition 2012/13:70 prövning av nätkoncession
- 17 elmarknadsrelaterade motioner (28 yrkanden) från den allmänna motionstiden hösten 2012.

Inga motioner väcktes i anslutning till propositionen.

Bakgrund

Allmänt om nätkoncession

En grundläggande del av ellagstiftningen är att det krävs tillstånd (nätkoncession) för att bygga och använda starkströmsledningar. Genom koncessionsprövningen förhindras att samhällsekonomiskt olönsamma ledningar byggs, dvs. där det redan finns tillräcklig överföringskapacitet i befintliga anläggningar. Prövningen säkerställer även att ledningar inte dras fram på ett sådant sätt som orsakar onödigt stor skada.

Nätkoncession för linje avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning. Nätkoncession för område avser inte en specifik ledning utan ger koncessionshavaren rätt att inom det angivna området bygga och använda ledningar som ingår i det lokala överföringsnätet utan vidare prövning enligt ellagen (1997:857).

Beslut om nätkoncession fattas av regeringen eller, efter bemyndigande, av nätmyndigheten (i dagsläget Energimarknadsinspektionen). Enligt gällande regler beslutar regeringen om nätkoncession för linje som rör utlandsförbindelser och ledningar med en spänning överstigande 145 kilovolt om någon sakägare, kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan. Nätmyndigheten beslutar om områdeskoncessioner och övriga linjekoncessioner. Nätmyndighetens beslut kan överklagas till regeringen.

Utredning om nätkoncessioner

Den 30 mars 2006 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag bl.a. att analysera om den nuvarande uppdelningen mellan områdeskoncession och linjekoncession är lämplig. Även frågan om huruvida de båda koncessionsformernas koppling till reglerna för tariffsättning och redovisning är lämplig för att åstadkomma ändamålsenliga, driftsäkra och kostnadseffektiva elnät skulle belysas. Om så inte visade sig vara fallet skulle åtgärder för detta föreslås (dir. 2006:39). I april 2008 kompletterade regeringen uppdraget genom att även låta utredaren analysera om

beslut i tillståndsfrågor borde överklagas till förvaltningsdomstol i stället för till regeringen och, om utredaren bedömde det vara lämpligt, föreslå en ändrad instansordning (dir. 2008:54).

Utredaren skulle även analysera om tillstånden kunde förenas med en omprövningsmöjlighet i stället för att vara tidsbegränsade och, om utredaren bedömde det vara lämpligt, lämna förslag till ändringar av lagstiftningen och regelverket i övrigt. Vidare skulle utredaren analysera om det nuvarande regelverket för tillståndsprovning av en nätkoncession för linje, dvs. såväl region- som stamledningar, är ändamålsenligt vid strukturförändringar av det befintliga ledningsnätet.

I maj 2009 överlämnade Energinätsutredningen slutbetänkandet Koncessioner för el- och gasnät (SOU 2009:48). Betänkandet har remissbehandlats. I oktober 2012 beslutade regeringen att begära in ett yttrande från Lagrådet över ett utkast till proposition.

Lagrådet har förklarat att det inte anser sig kunna tillstyrka att det remitterade förslaget läggs till grund för lagstiftning. I propositionen säger sig regeringen dock ha beaktat Lagrådets synpunkter. Lagrådets invändningar och regeringens åtgärder med anledning av dessa beskrivs närmare nedan.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en rad ändringar i ellagen (1997:857). Det huvudsakliga syftet är att provningen i ärenden om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar (nätkoncession) ska bli enklare och mindre resurskrävande för såväl elnätsföretagen som de berörda myndigheterna. Bestämmelserna ersätter den nuvarande regleringen i elförordningen (1994:1250) och innebär att nätmyndigheten ska pröva frågor om nätkoncession. Regeringen ska dock även i fortsättningen pröva vissa frågor, främst när ärendet gäller en utlandsförbindelse.

Det föreslås även att den nuvarande ordningen för överklagande ändras så att nätmyndighetens beslut om nätkoncession och därmed sammanhängande frågor överklagas till mark- och miljödomstol. Detta ska gälla såväl sådana ärenden som i dag överprövas av regeringen som beslut som överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut i vissa frågor ska dock även i framtiden överklagas till regeringen om ärendet gäller en stamledning eller en utlandsförbindelse.

Vidare föreslås nya bestämmelser i fråga om den högsta spänningsgränsen för en nätkoncession för område. Regeringen föreslås få möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning i vissa ärenden om nätkoncession.

Det föreslås att en meddelad nätkoncession som regel ska gälla tills vidare i stället för som i dag för viss tid. En nätkoncession för linje ska under närmare angivna förutsättningar få omprövas när 40 år har förflutit sedan nätkoncessionen meddelades. Villkor för en meddelad nätkoncession ska få omprövas i en särskild ordning.

I propositionen föreslås slutligen att det ska införas en skyldighet för innehavaren av en nätkoncession för linje att färdigställa ledningen senast fem år efter det att koncessionsbeslutet har vunnit laga kraft. En nätkoncessionshavare ska vara skyldig att anmäla en färdigställd ledning till nätmyndigheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2013.

Utskottets överväganden

Ändringar i ellagen

Utskottets förslag i korthet

Med en mindre ändring i övergångsbestämmelserna godkänner riksdagen regeringens förslag till ändringar i ellagen (1997:857).

Propositionen

Prövningen i första instans

Regeringen föreslår att nätmyndigheten (i dagsläget Energimarknadsinspektionen) ska pröva frågor om nätkoncession. Regeringen ska dock pröva ärenden som gäller meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller om det omfattar en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen. Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska regeringen också pröva frågor om

- medgivande av undantag från kravet på nätkoncession
- medgivande att bygga en starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation innan nätkoncession har meddelats för byggande av ledning
- medgivande att använda en ledning tills vidare i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs
- förlängning av en nätkoncessions giltighetstid
- tillstånd till överlåtelse av nätkoncession
- tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk.

Vidare ska regeringen även i fortsättningen pröva frågor om återkallelse av nätkoncession som avser en utlandsförbindelse och sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret om Försvarsmakten begär det. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

Fördelning av intäktsram

Förslagen i det föregående avsnittet gör att även 5 kap. 26 § ellagen måste anpassas till de nya bestämmelserna om instansordningen. Regeringen föreslår därför att nätmyndigheten ska pröva frågan om godkännande av fördelningen av intäktsramen i samband med överlåtelse av en nätkoncession. Regeringen ska dock pröva frågan om ärendet avser en utlandsförbindelse. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Överklagande till domstol

Ett beslut av en förvaltningsmyndighet ska överklagas till domstol. Detta är också huvudregeln när det gäller nätmyndighetens beslut enligt ellagen. Enligt regeringens bedömning visar också utvecklingen att det inte längre finns starka skäl för att ha en annan ordning när det gäller andra beslut om nätkoncession än sådana som gäller stamnätet. Regeringen bedömer därför att de beslut som i dag överklagas till regeringen i framtiden bör överklagas till domstol med undantag för ärenden som avser stamledningar.

Regeringen föreslår därför att nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession som avser en stamledning ska överklagas till regeringen i ärenden om

- meddelande av nätkoncession
- bindande besked
- medgivande av undantag från kravet på nätkoncession
- medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation
- förlängning av en nätkoncessions giltighetstid
- tillstånd till överlåtelse av nätkoncession
- tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk.

Övriga beslut ska överklagas till domstol.

Val av domstol och överklagbara beslut

Regeringen föreslår att nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Undantag från denna regel görs dock för de beslut som får överklagas till regeringen. Vidare föreslår regeringen att bestämmelserna om överklagande ska justeras så att det tydligare framgår vilka beslut enligt ellagen som kan överklagas till domstol.

Miljöorganisationers talerätt

Regeringen föreslår att nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession som avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kV och en längd av minst 15 km ska få överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

- har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen
- inte är vinstdrivande
- har bedrivit verksamhet i Sverige under minst 3 år
- har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Den som vill överklaga ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Spänningsgränsen

När den högsta tillåtna spänningen för ett ledningsnät bestäms i ett beslut om nätkoncession för område föreslår regeringen att man särskilt ska beakta

- den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet
- inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet
- säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet
- konsekvenser för berörda kunder.

Undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning

Regeringen ska, enligt vad som föreslås i propositionen, få meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning i ett ärende om nätkoncession för linje för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

Nätkoncessionens giltighetstid

Regeringen föreslår att en nätkoncession ska gälla tills vidare. En nätkoncession för linje ska dock få begränsas till att gälla för en viss tid om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden ska i ett sådant fall få vara längst 15 år.

Vidare föreslår regeringen att en nätkoncession för linje som har meddelats för en viss tid ska få förlängas med upp till 15 år i taget efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Om sökanden begär det ska det få beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare. Om det finns särskilda skäl ska giltighetstiden för en nätkoncession för linje som har meddelats för en viss tid få förlängas med högst 5 år på oförändrade villkor.

Omprövning av nätkoncession

En nätkoncession för linje som gäller tills vidare ska, enligt vad som föreslås i propositionen, få omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor. En omprövning ska få göras först 40 år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen ursprungligen meddelades för en viss tid och det senare har beslutats att den ska gälla tills vidare ska tiden dock räknas från dagen för det sistnämnda beslutet. Sedan en omprövning har gjorts ska en sådan få göras på nytt först 40 år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet. Nätmyndigheten ska vara prövningsmyndighet. Regeringen ska dock ompröva en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

Regeringen föreslår att nätmyndigheten ska få besluta att en omprövning ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren, en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten ska också få besluta att inleda en omprövning på eget initiativ. En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten. En omprövning ska inledas

om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse. En omprövning på ansökan av nätkoncessionshavaren ska också inledas om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning ska inledas i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

En omprövning av nätkoncession för linje ska avse följande krav:

- att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt
- att ledningen är avsedd för en spänning som överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen eller att det annars finns särskilda skäl för att tillåta en lägre spänningsgräns
- att nätkoncessionen inte strider mot detaljplan eller områdesbestämmelser.

Nätkoncessionen ska vid omprövning få förenas med nödvändiga villkor.

När det gäller miljöprövningen i samband med omprövningsärenden föreslår regeringen att miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt bestämmelser om hushållning och miljö kvalitetsnormer ska tillämpas. Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

Regeringen föreslår att nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen. Nätmyndigheten ska få förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett beslut om föreläggande ska få förenas med vite.

Villkor för en nätkoncession ska, enligt regeringens förslag i propositionen, få ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Villkoren för en nätkoncession för område ska även utan ansökan få omprövas sedan 25 år har förflutit efter det att villkor senast meddelades. I det sammanhanget ska nätkoncessionen även få förenas med nya villkor. Nätmyndigheten ska vara prövningsmyndighet. Regeringen ska dock pröva frågan om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse.

Nätmyndighetens slutliga beslut i ett omprövningsärende ska få överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. I övriga fall ska beslutet få överklagas till mark- och miljödomstol.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter ansökan ska få överklagas till regeringen om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse. I andra fall ska beslutet få överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut om föreläggande att ge in utredning ska få överklagas till mark- och miljödomstol.

Färdigställande av ledning

Regeringen föreslår att en innehavare av en nätkoncession för linje ska ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession har vunnit laga kraft. Om det finns särskilda skäl ska nätmyndigheten kunna förlänga tiden för färdigställande efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Vidare föreslås att regeringen ska pröva ärendet om det avser en utlandsförbindelse. Om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid ska en nätkoncession för linje få återkallas helt eller delvis. Nätmyndighetens beslut om förlängning av tiden för färdigställande ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Om ärendet avser en stamledning ska beslutet dock överklagas till regeringen.

I propositionen föreslår regeringen att en innehavare av en nätkoncession för linje ska redovisa till nätmyndigheten i vilken utsträckning ledningen är färdigställd senast 3 månader innan tiden för färdigställande löper ut. Vidare föreslås att en innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kV som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast 6 månader efter det att ledningen har färdigställts.

Strukturförändringar av elnät

Regeringen gör bedömningen att det inte bör införas särskilda bestämmelser om tillåtlighetsprövning vid strukturförändringar av elnätet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser samt överklagande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juni 2013. Vidare föreslås att ärenden som har inletts hos regeringen före ikraftträdandet men som ännu inte har avgjorts ska prövas av regeringen även i de fall där nätmyndigheten enligt de nya föreskrifterna ska göra prövningen som första instans.

Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla i fråga om överklagande av beslut som nätmyndigheten har meddelat före ikraftträdandet.

Regeringen föreslår att en nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare. En nätkoncession för linje som gäller vid ikraftträdandet ska dock anses som en sådan nätkoncession för linje som enligt de nya föreskrifterna gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än 25 år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än 40 år. Det sagda ska inte innebära att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

Ett beslut om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med 25 år eller mer enligt de äldre föreskrifterna ska vid tillämpningen av de nya föreskrifterna om omprövning jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

Regeringen föreslår att en ansökan om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med 40 år som har lämnats in före ikraftträdandet ska prövas i sak om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt de nya föreskrifterna om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikraftträdandet ska innehavaren av nätkoncessionen, enligt vad som föreslås i propositionen, färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av maj 2018 i stället för inom den tid som gäller enligt de nya föreskrifterna om skyldighet att färdigställa ledning. När det gäller sådana ledningar med en högre spänning än 20 kV som har färdigställts före ikraftträdandet ska innehavaren av en nätkoncession för område inte behöva göra någon anmälan före utgången av maj 2014 trots den nya skyldigheten att anmäla en ledning senast 6 månader efter det att den har färdigställts.

Konsekvensanalys

Regeringen föreslår att överklagandebestämmelserna i ellagen ändras så att de flesta av nätmyndighetens beslut om nätkoncession överklagas till mark- och miljödomstol i stället för som i dag till regeringen. Förslaget kommer att innebära ökade kostnader för domstolarna på omkring 2 miljoner kronor.

De ändrade överklagandebestämmelserna innebär att Regeringskansliets arbetsbelastning minskar något. Regeringskansliet behandlar dock även i fortsättningen överklaganden om stamledningar samt utlandsförbindelser.

Förslaget om att nätkoncessioner ska gälla tills vidare kommer, enligt regeringen, på sikt att innebära en minskad arbetslastning hos Energimarknadsinspektionen. Genom förslaget om tillsvidarekoncessioner minskar resursåtgången för de övriga myndigheter som exempelvis är inblandade i att ta fram miljökonsekvensbeskrivningar eller i samband med att de ska yttra sig i samband med omprövningar.

Förslaget om tillsvidarekoncessioner är positivt ur ett regelförenklingsperspektiv, då det innebär en mindre administrativ börda för nätföretagen. Förslaget kommer, enligt regeringen, att medföra en påtagligt minskad arbetsbelastning för företagen med hänsyn till att förfarandet för förlängning av giltighetstiden av befintlig nätkoncession enligt de nu gällande reglerna är detsamma som för ansökan om en ny nätkoncession.

De minskade resursinsatserna för nätföretagen bör på sikt innebära lägre elnätsavgifter. Regeringen gör vidare bedömningen att det inte finns någon risk att obehövligen byggs på grund av de föreslagna bestämmelserna eller att de leder till några negativa konsekvenser för miljön.

Förslagen bedöms inte heller medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet, jämställdheten mellan män och kvinnor eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Vissa kompletterande uppgifter

Lagrådets synpunkter

Lagrådet avstyrkte att det propositionsutkastet det fått tillfälle att yttra sig över hösten 2012 skulle ligga till grund för lagstiftning. Lagrådets sammanfattande bedömning löd enligt följande (se bilaga 7 i propositionen, s. 156 f.):

Av det anförda framgår att det enligt Lagrådets uppfattning kan riktas kritik mot beredningsunderlaget såväl när det gäller frågan om överklagande till domstol som frågan om till vilken domstol ett sådant överklagande i så fall bör göras. Åtminstone i delar (omprövningsreglerna) framstår också förslagen som svårgenomträngliga och i behov av formell bearbetning. Lagrådet ställer sig också tveksamt till den teknik som använts när det gäller att ange vilka beslut som kan överklagas. Lagrådet har pekat på en form av beslut som enligt förslaget inte skulle kunna överklagas men som enligt Lagrådet är av ett sådant slag att överklagande måste vara möjligt. Det förefaller troligt att motsvarande gäller också andra beslut.

Lagrådet anser sig mot denna bakgrund inte kunna tillstyrka att förslaget i sitt nuvarande skick läggs till grund för lagstiftning.

Lagrådet vill framhålla det angelägna i att lagstiftningsfrågor av det slag som remissen avser inte ses isolerat utan att de principiella frågorna också uppmärksammas och ägnas den omsorg som krävs för att åstadkomma en ändamålsenlig och systematiskt sammanhållen lagstiftning.

Regeringens hantering av Lagrådets synpunkter

I propositionen konstaterar regeringen att Lagrådet har förklarat att det inte anser sig kunna tillstyrka att det remitterade förslaget läggs till grund för lagstiftning. Regeringen säger sig ha beaktat Lagrådets synpunkter. I det följande beskrivs de åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av Lagrådets synpunkter.

Lagrådet har, när det gäller överklagande till domstol, framhållit att ett regelsystem som är uppbyggt för förvaltningsbeslut inte utan vidare kan användas för den kontroll av förvaltningen som typiskt sett är en domstolsuppgift. Det finns enligt Lagrådets uppfattning anledning att överväga inte endast instansordningen utan också utformningen av de materiella reglerna. Lagrådet har anförut att de bestämmelser som är styrande för prövningen av nätkoncessionsfrågor (främst 2 kap. 6–12 §§ ellagen) är kortfattade och mycket allmänt hållna. Besluten förutsätts enligt Lagrådet genomgående styras av lämplighetsbedömningar, främst från "allmän synpunkt". Det finns enligt Lagrådet såväl praktiska som principiella skäl som

starkt talar för att lämplighetsbedömningar inom gränserna för det handlingsutrymme som de nuvarande reglerna ger inte bör göras till en domstolsuppgift.

I propositionen gör regeringen den samlade bedömningen att utgångspunkten är att ett beslut av en förvaltningsmyndighet ska överklagas till domstol (s. 31). Detta är också huvudregeln när det gäller nätmyndighetens beslut enligt ellagen. Enligt regeringens bedömning visar också utvecklingen under den tid som har gått efter tillkomsten av de nuvarande bestämmelserna om överklagande i ellagen och elförordningen att det inte längre finns starka skäl för att ha en annan ordning när det gäller andra beslut om nätkoncession än sådana som gäller stamnätet. Regeringen bedömer därför att de beslut som i dag överklagas till regeringen i framtiden bör överklagas till domstol med undantag för ärenden som avser stamledningar.

När det gäller valet av domstol (dvs. mark- och miljödomstolarna) anför Lagrådet att utgångspunkten är att beslut av en förvaltningsmyndighet ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att det bör finnas tungt vägande skäl för att avvika från denna ordning. Vidare anser Lagrådet att man skapar en komplicerad och svårbedömbad ordning med överklagande enligt samma lag till olika domstolsslag. Enligt Lagrådet medför den föreslagna ordningen risk för kompetenskonflikter. Regeringen pekar dock på att överprövningen av beslut enligt ellagen sedan länge är uppdelad på två olika instansordningar. Regeringen bedömer inte att risken för kompetenskonflikter blir större om regeringens överprövning flyttas till mark- och miljödomstolarna. Regeringen ser inte heller någon betydande risk för att det ska uppkomma en olikformig rättstillämpning eller att prejudikatbildningen påverkas av att de olika berörda domstolarna har olika högstainstanser. Regeringen bedömer vidare att det problem Lagrådet pekat på när det gäller vilken domstol som ska pröva beslut som inte finns uppräknade i överklagandebestämmelserna är av mycket begränsad praktisk betydelse.

Regeringen gör den sammanfattande bedömningen att de gränsdragningsproblem som förvaltningsdomstolarna och Lagrådet pekat på inte har någon avgörande betydelse för valet av domstolsslag (s. 36). Regeringen föreslår därför att nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession ska överklagas till mark- och miljödomstol. Detta bör gälla även de beslut enligt 2 kap. 18–20 §§ som i dag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen har vidare föreslagit att bestämmelserna om överklagande ska justeras så att det tydligare framgår vilka beslut som enligt ellagen ska kunna överklagas till domstol. Lagrådet har här anfört att det kan uppstå osäkerhet om det inte uttryckligen framgår i lagstiftningsärendet att avsikten är att andra beslut än de angivna inte ska kunna överklagas. Enligt

Lagrådets mening hade det dessutom varit önskvärt med en översikt av vilka typer av beslut som i så fall inte ska kunna överklagas så att man kan bedöma om avvägningen är rimlig.

Lagrådet har vidare ställt sig tveksamt till den valda lagstiftningstekniken med en omfattande uppräkningslista av vilka beslut som ska kunna överklagas, något som förutsätter att alla typer av beslut kan förutses. Enligt Lagrådets mening är de allmänna riktlinjer för när ett beslut anses överklagbart som bildats i praxis tillräckliga för att förhindra omotiverade prövningar hos domstol. En utgångspunkt bör därför, enligt Lagrådet, vara att en uppräkningslista av överklagbara beslut bör undvikas och i stället ersättas av mer generellt utformade överklagandebestämmelser.

Regeringen anser emellertid att det i lagstiftningsärendet saknas underlag som möjliggör en sådan fullständig översyn av överklagandebestämmelserna i ellagen som Lagrådet har efterlyst. En sådan översyn är dock inte nödvändig för att nu göra de ändringar som är motiverade av den nya instansordningen. Bestämmelserna om överklagande kan ändras utan att en annan lagstiftningsteknik väljs än den som hittills har använts. Mot bakgrund av Lagrådets synpunkter, och för att tydliggöra att lagändringarna inte innebär någon ändring i sak när det gäller överklagbarheten, föreslår regeringen dock att lagtexten justeras så att det tydligare framgår att sådana beslut enligt ellagen som inte uttryckligen omfattas av bestämmelserna om överklagande inte kan överklagas till domstol.

Lagrådet anser även att de föreslagna omprövningsreglerna är så svårge-
nomträngliga och i sak diskutabla att de inte bör läggas till grund för lagstiftning utan ytterligare överväganden och bearbetning. Lagrådet anser bl.a. att lagtexten tydligt måste skilja mellan beslutet i fråga om en omprövning ska inledas och beslutet i själva omprövningsärendet. I det remitterade förslaget görs ingen sådan åtskillnad, och det är oklart vilket slag av beslut som avses i de olika paragraferna. Lagrådet är av den uppfattningen att ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande måste kunna överklagas.

Regeringen anser att det som Lagrådet har anfört i fråga om skillnaden mellan beslutet i fråga om en omprövning ska inledas och beslutet i själva omprövningsärendet bör beaktas genom att lagtexten justeras i förhållande till lagrådsremissen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har på ett övergripande plan inget att invända mot regeringens förslag till ändringar i ellagen. Syftet bakom förslagen – att förenkla prövningen i ärenden om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar (nätkoncession) och att göra den mindre resurskrävande för såväl elnätsföretagen som de berörda myndigheterna – får anses vara vällovligt. På sikt kommer detta att underlätta den utbyggnad och utrustning av elnätet som

är nödvändig både för att kunna möta dagens överföringsbegränsningar i stamnätet och för att tillkommande förnybar elproduktion ska kunna integreras på ett effektivt sätt.

Utskottet har noterat de synpunkter som Lagrådet har framfört i ärendet och regeringens beaktande av dessa synpunkter. I samtliga avseenden delar utskottet regeringens bedömning. Utskottet har dock uppmärksammat en felaktig hänvisning i lagförslagets övergångsbestämmelser (punkt 7) som riksdagen bör korrigera.

Därmed tillstyrks propositionen med den ändring som utskottet föreslår.

Elområden

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning bl.a. till pågående beredning av utredningsförslag inom Regeringskansliet, avslår riksdagen motioner om s.k. elområden.

Jämför reservationerna 1 (S), 2 (MP) och 3 (V).

Bakgrund

År 2009 fick Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag av regeringen att se över möjligheterna att dela in elspotmarknaden i Sverige i flera elområden. En rapport lämnades till regeringen i oktober 2009. Svenska kraftnät föreslog sedermera ett frivilligt åtagande för kommissionen under 2009 med innebörden att affärsverket förändrar Sveriges sätt att hantera överföringsbegränsningar i det svenska elnätet. Kommissionen beslutade i april 2010 att godkänna detta åtagande och göra det bindande. I maj 2010 beslutade Svenska kraftnät att införa elområden (ibland även kallade prisområden, elprisområden, anmälningsområden eller snittområden) enligt det förslag som framgår av den ovan omnämnda rapporten till regeringen.

Sedan den 1 november 2011 är den svenska elmarknaden indelad i fyra elområden. Uppdelningen tydliggör var i Sverige det finns behov av att bygga ut stamnätet för el. Gränserna mellan elområdena går där det finns överföringsbegränsningar i stamnätet – de s.k. snitten eller flaskhalsarna. I norra Sverige finns ett överskott av elproduktion jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Det gör att kapaciteten inte alltid räcker till när stora elflöden behöver överföras genom landet.

Motionerna

Regeringen är ansvarig för indelningen av Sverige i fyra elområden. Denna indelning kan resultera i kraftiga kostnadsökningar, sägs det i motion 2012/13:N247 av Tomas Eneroth och Clas-Göran Carlsson (båda

S). Detta kan i sin tur leda till att investeringar i produktion görs i andra länder och att konkurrenskraften för företagen i södra Sverige hotas. Motionärerna anser att det därför behövs en översyn och förändring av de införda elområdena.

Kritiken mot indelningen av Sverige i elområden har varit stark, särskilt från företagshåll, sägs det i motion 2012/13:N275 av Thomas Strand m.fl. (S). Motionärerna anser att det är regeringens ansvar att utifrån ett näringspolitiskt perspektiv värna företag i hela Sverige, speciellt i tider med en svag konjunktur som kan medföra konkurser och utflyttningar. Motionärerna anser att regeringen bör göra en översyn av elområdena.

Även i motion 2012/13:N304 av Hans Hoff (S) framförs kritik mot elområdesindelningen. Motionären hävdar bl.a. att industriinvesteringar nu kommer att göras i andra länder och att tusentals jobb kommer att försvinna i industrin och i de småföretag som fungerar som underleverantörer. Motionären vill ha ett tillkännagivande om en översyn av de negativa konsekvenserna av elområdesindelningen för näringslivet i södra Sverige.

I motion 2012/13:N376 av Hillevi Larsson (S) påpekas att utbyggnaden av elnätet har släpat efter, vilket bidrar till svårigheter att föra över el från norra till södra Sverige. Detta gör i sin tur att det uppkommer stora pris-skillnader mellan elområdena, vilket slår hårt mot både konsumenter och företag i södra Sverige. Motionären anser att elområdena bör tas bort i väntan på att överföringskapaciteten i elnätet byggs ut och på att produktionen av förnybar energi tar fart.

Vissa kompletterande uppgifter

Uppföljning av elområdenas effekter

Hösten 2011 gav regeringen två uppdrag till Energimarknadsinspektionen på temat elområden. Det första var att följa upp och analysera de elprisskillnader som införandet av elområden kan innebära och de konsekvenser som indelningen av elområden har på konsumenternas möjlighet att göra aktiva val. I uppdraget ingick även att belysa andra konsekvenser som införandet av elområden medför samt komma med förslag på åtgärder som kan förbättra marknadens funktion. Det andra uppdraget handlade om att utreda eventuella effekter på konkurrenssituationen på elmarknaden med anledning av införandet av elområden.

Hösten 2012 redovisades uppdragen i rapporten *Elområden i Sverige – Analys av utvecklingen och konsekvenserna på marknaden* (EIR 2012:06). Noteras bör att Energimarknadsinspektionen understryker att resultaten bör tolkas med viss försiktighet, bl.a. eftersom analysen endast omfattar den absolut första tiden efter införandet av en helt ny modell och analysperioden endast avser s.k. höglastmånader. Rapporten skickades ut på remiss och det genomfördes även en remisshearing hösten 2012.

Bland myndighetens iakttagelser i rapporten kan bl.a. följande noteras:

- Tydliga strukturella prisskillnader på elbörsen mellan norra och södra Sverige.
- Storleken på prisskillnaderna har varierat avsevärt mellan olika månader.
- Under ca 80 procent av tiden förekommer inte några skillnader alls mellan angränsande områden i Sverige. Dock kan skillnaderna då de väl uppstår vara markanta och för vissa timmar är skillnaderna mycket stora.
- Prisutvecklingen på slutkundsmarknaden för konsumenter skiljer sig mellan de olika elområdena. Analysen visar också att priserna på slutkundsmarknaden har varit klart högre för alla avtalsformer i elområde 4 (längst söderut i landet) jämfört med det i norr angränsande elområde 3.
- Konkurrenten på slutkundsmarknaden är oförändrad. Energimarknadsinspektionen bedömer dock att situationen på slutkundsmarknaden mätt i antal elhandlare och avtalskategori per elområde behöver följas noga över tid och avser att göra det löpande.
- Elområdesindelningen har lett till en bättre fungerande börshandel för el men innebär negativa ekonomiska konsekvenser för kunderna i södra Sverige. De positiva effekterna av elområdesindelningen är i många fall långsiktiga varför synliga resultat kan dröja. Det är dock troligt att södra Sverige får ett permanent högre elpris jämfört med situationen före områdesindelningen, vilket beror på flera faktorer på elmarknaden, bl.a. att södra Sverige sedan ett antal år tillbaka har ett kraftigt underskott på elproduktion i förhållande till elförbrukningen.
- Trots de prisseffekter som områdesindelningen medför, i synnerhet för kunder i södra Sverige, medför den nya reformen ändå en rad positiva effekter. Dels ges incitament till etablering av elproduktion i södra Sverige, vilket på längre sikt kan bidra till en ändrad balans mellan elproduktion och elförbrukning, dels kommer de långsiktiga och kortsiktiga incitamenten för planering av ny elförbrukning hos framför allt stora användare bli mer korrekta.
- Elområdena kommer att bestå under en överskådlig framtid men effekterna kommer troligtvis att lindras. Även om de långsiktiga investeringsincitamenten på sikt kan innebära ny produktion i södra Sverige kommer de planerade förstärkningarna av stamnätet sannolikt att få störst betydelse för hur stora prisskillnader som kommer att uppstå framöver. Närmast är det Sydvästlänken som kommer att påverka kapaciteten i nätet och därmed även minimera prisskillnaderna på kort sikt. Därmed kommer de negativa effekterna för kunderna i södra Sverige att lindras inom ett antal år.
- Ett regelverk för hur elområden kan ändras i framtiden är på väg. Energimarknadsinspektionen gör bedömningen att det för närvarande inte finns något behov av kompletterande nationella bestämmelser kring hur elområden ska ändras framgent. Myndigheten hänvisar här till pågående arbete inom Acer (Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter).

digheter) och Entso-e (samarbetsorgan mellan europeiska stamnätsföretag) kring att ta fram s.k. nätkoder som bl.a. kommer att klarlägga hur processen för zonindelningar ska hanteras. Dessa rekommendationer bedöms bli rättsligt bindande för stamnätsoperatörer inom några år.

Konkurrensverket om elområdesreformen

Konkurrensverket har yttrat sig till Näringsdepartementet över den ovan nämnda rapporten från Energimarknadsinspektionen. Verket konstaterade att områdesindelningen av elmarknaden skapar förutsättningar för bättre konkurrens. Systemet har visserligen medfört högre elpriser i södra Sverige, men problemet ligger, enligt Konkurrensverket, inte i elområdesindelningen, utan främst i en eftersatt uppgradering av det svenska stannätet. Indelningen i elområden ger rätt styrsignaler till marknaden för var investeringar i nät, produktion och konsumtion bör göras. Det skapar även bättre transparens i prisbildningen. Enligt Konkurrensverket påverkas konkurrensen inte negativt.

Konsultrapport om elområden

I oktober 2012 ordnade Näringsdepartementet ett remissmöte om Energi- marknadsinspektionens ovan refererade rapport om elområden. Mötet visade att en majoritet av aktörerna på elmarknaden ansåg att det fanns åtgärder som kan och bör vidtas för att minska de prisskillnader som periodvis har funnits mellan elområdena längst söderut i landet (elområde 3 och 4).

Näringsdepartementet uppdrog sedermera åt konsulten Björn Hagman att utreda möjliga åtgärder för att minska skillnader i elpris mellan de båda nyssnämnda elområdena. I samband med att konsultuppdraget beslutades uttalade it- och energiminister Anna-Karin Hatt att det behövs bättre kunskap om kostnader, genomförbarhet och övriga effekter av de åtgärder som skulle kunna vara möjliga att vidta för att minska elprisskillnaderna i Sverige. Förslagen till åtgärder behöver, enligt statsrådet, också värderas i förhållande till att elområdena bara har funnits i ett år och att Sydvästlänken väntas bli klar inom de närmaste åren.

Konsulten Hagman överlämnade sedermera sin rapport i början av januari 2013. I korthet förslogs följande:

- Svenska kraftnät ges i uppdrag att garantera en minimikapacitet på 4 000 MW i överföringen mellan elområde 3 och 4.
- Svenska kraftnät ska ge elbörsen i uppdrag att på försök auktionera ut CfD-kontrakt kvartalsvis enligt en i förväg fastställd plan.
- Svenska kraftnät ska publicera en veckorapport och förklara de överföringsbegränsningar som har genomförts och de kapacitetsintervall som har angivits för innevarande och nästa vecka.

- Att inte införa den föreslagna metoden med två separata budområden med ett gemensamt spotpris för elområde 3 och 4. Det finns risk för juridiska tvister och metoden behöver troligen godkännas av grannländerna. Dessutom kan metoden göra elmarknaden ännu mer svårförståelig.

Rapporten var ute på remiss till den 15 mars 2013 varefter fortsatt beredning pågår inom Regeringskansliet.

Regeringen om elområden i budgetpropositionen för 2013

I budgetpropositionen för 2013 erinrade regeringen om att den redan innan man införde elområden gav Energimarknadsinspektionen i uppdrag att följa upp och analysera de eventuella prisskillnaderna på elpriset och andra konsekvenser för elkonsumenternas möjligheter att vara aktiva på elmarknaden som införandet av elområden kunde innebära. Regeringen refererade också den ovannämnda rapporten från Energimarknadsinspektionen.

I sina slutsatser konstaterade regeringen att de prisskillnader som har identifierats främst beror på dålig tillgänglighet i kärnkraften och kapacitetsbegränsningar i överföringsnätet, s.k. flaskhalsar. För att minska prisskillnaderna mellan olika elområden arbetar Svenska kraftnät aktivt med att bygga ut det svenska stamnätet för att få bort flaskhalsarna. Svenska kraftnät planerar bl.a. att bygga och ta i drift Sydvästlänken och räknar med att detta kommer att leda till att prisskillnaderna utjämnas mellan södra Sverige och övriga landet. Planen är att delsträckan mellan södra och norra Sverige kommer att driftsättas vid årsskiftet 2014–2015 och att den västra delen, mot Norge, driftsätts under 2018. Svenska kraftnät har redan fått tillstånd för den södra och den norra delen av ledningssträckan.

Riksdagsfråga om elområden

I slutet av februari 2013 besvarade it- och energiminister Anna-Karin Hatt en fråga (fr. 2012/13:309) från Hans Hoff (S) om vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att elintensiva exportföretag ska kunna fortsätta att ha sin verksamhet kvar i södra Sverige. Frågan tog sikte på indelningen i elområden och dess påverkan på elpriserna i detta område.

Statsrådet konstaterade att prisskillnaderna mellan olika delar av landet hittills har varit relativt få och små. Sedan elområdena infördes och fram t.o.m. januari 2013 har den genomsnittliga prisskillnaden (spotpris) mellan elområde 3 och 4 varit 1,8 öre per kWh. Under vissa perioder har skillnaderna varit betydligt mindre än så och under enskilda perioder har de varit större.

Vidare hänvisade statsrådet till att regeringen vidtar ett antal åtgärder för att långsiktigt minska risken för prisskillnader mellan olika delar av Sverige, däribland satsningen på att bygga ut Sydvästlänken. Ny förnybar elproduktion väntas dessutom ha en prisdämpande effekt och ökad överföringskapacitet kommer, enligt statsrådet, att medföra minskade prisskillna-

der mellan elområden. Härutöver omnämndes den ovan refererade konsultstudien och att förslagen i denna kommer att värderas utifrån remissinstansernas synpunkter.

Avslutningsvis pekade statsrådet även på att elpriset vid svarstidpunkten är mycket lägre än på många år. Att som frågeställaren hävda att den elintensiva industrin skulle vara hotad till följd av elområdesindelningen är, enligt statsrådet, inte en slutsats som har stöd i de faktiska elpriserna.

Energimarknadsinspektionens fortsatta uppföljningsarbete

I regleringsbrevet för 2013 har regeringen uppdragit åt Energimarknadsinspektionen att fortsätta arbetet med att följa upp införandet av elområden i Sverige under 2013–2014. Analysen ska bl.a. omfatta vid vilka situationer som prisskillnader uppstår, pris- och marknadsutvecklingen på både de fysiska och finansiella marknaderna, effekter för olika kunder och företag, konkurrenssituationen på elmarknaden och grossistmarknadens funktion. En lägesrapport ska redovisas till Regeringskansliet senast den 9 augusti 2013. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 april 2014.

Konstitutionsutskottet om elområdesreformen

I slutet av januari 2012 anmälde Carina Adolfsson Elgestam (S) regeringen till konstitutionsutskottet med anledning av de oklarheter som hon ansåg råder kring elområdesreformen. Anmälaren ville att konstitutionsutskottet skulle granska om regeringens beskrivning av införandet av elområden var korrekt. Centrala frågor i sammanhanget var, enligt anmälaren, när Svenska kraftnät fick befogenhet av regeringen att införa elområden och om denna befogenhet hade kunnat ändras eller tas tillbaka i den händelse regeringen hade velat ha andra beslut än dem som myndigheten hade föreslagit. Anmälaren ville också få klarlagt om det verkliga ställdes krav från EU på att det införs elområden i Sverige.

Konstitutionsutskottet bordlade anmälan i maj 2012.

Överklagande av elområdesindelningen

I maj 2011 överklagade Värnamo Elnät AB Svenska kraftnäts beslut om att dela in den svenska elmarknaden i fyra elområden. Överklagan avslogs emellertid av Svenska kraftnät. Värnamo Elnät överklagade detta beslut till förvaltningsrätten. I september 2011 avslogs denna överklagan av Förvaltningsrätten i Stockholm. Domstolen menade att Svenska kraftnäts beslut inte kan anses ha sådana verkningar mot Värnamo Elnät AB att det är ett överklagbart beslut. Värnamo Elnät AB har därefter ansökt om prövningstillstånd i kammarrätten, och i slutet av januari 2012 beslutade Kammarrätten i Stockholm att bevilja prövningstillstånd.

I januari 2013 slog kammarrätten fast att Svenska kraftnäts beslut att dela in Sverige i fyra elområden går att överklaga. Ärendet återförvisades därför till förvaltningsrätten.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2012 behandlade utskottet en motion (FP) om en strategi för att minska elområdenas negativa effekter i Skåne och södra Sverige (bet. 2011/12:NU22). Utskottet avstyrkte motionen med följande motivering:

De prisskillnader som kan uppkomma mellan elområden i norra och södra Sverige kan främst härledas till bristen på elproduktion i landets södra delar. Denna brist är i betydande utsträckning en följd av att elproduktionen i södra Sverige minskade när Barsebäck stängde. Bristen förvärrades dessutom ytterligare av att den dåvarande regeringen inte fattade de följdbeslut som krävdes efter avvecklingsbeslutet, dvs. att bygga ut elproduktionen i området och att förbättra elöverföringskapaciteten från norra till södra Sverige.

Mot denna bakgrund ser utskottet mycket positivt på att takten i produktionsutbyggnaden nu har ökat och att åtgärder har vidtagits för att förbättra överföringskapaciteten. Efter att Svenska kraftnät i slutet av 2011 lämnade in en ansökan om koncession gav regeringen nyligen tillstånd till byggandet av Sydvästlänkens första etapp. Vidare bör nämnas att riksdagen de senaste åren har godkänt kraftigt ökade investeringsbudgetar till Svenska kraftnät – t.ex. mer än 10 gånger större 2012 än 2005. En betydande del av dessa resurser går till utbyggnaden av Sydvästlänken (kapacitet 1 400 MW, vilket är mer än Barsebäck levererade) vars nord-sydliga del beräknas vara färdig att tas i drift i slutet av 2014. Beslutet är ett betydelsefullt steg mot en ökning av överföringskapaciteten i en del av landet där flaskhalsproblem förekommer. Sådana flaskhalsproblem är till stor del en effekt av eftersatta investeringar under tidigare socialdemokratiska regeringar.

Utskottet ser ett värde i att elprisutvecklingen noga följs i de olika elområdena liksom även konsekvenserna av de prisskillnader som uppkommer för såväl hushållen som för näringslivets konkurrensförhållanden. Utskottet kommer att ta del av resultatet av de uppdrag som Energimarknadsinspektionen har med denna inriktning. I sammanhanget kan dock noteras att erfarenheterna från den gångna vintern visar att prisskillnaderna mellan elområdena har varit låga. Under 85 procent av tiden har elpriset exempelvis varit detsamma i elområde 3 (delar av Götaland och Svealand) och elområde 4 (längst söderut). Den genomsnittliga prisskillnaden mellan dessa områden sedan elområdena infördes är mindre än 2 öre/kWh.

Här bör också nämnas att såväl riksdagens konstitutionsutskott som kammarrätten för närvarande behandlar ärenden som gäller elområdesindelningen. När Energimarknadsinspektionens uppdrag är redovisade förutsätter utskottet att regeringen närmare överväger behovet av eventuella justeringar av elområdesreformen eller behovet av särskilda strategier för att hantera elområdesindelningens effekter i vissa delar av landet i linje med vad som efterfrågas i motion 2011/12:N242 (FP). Det kan även finnas skäl att invänta utfallet av de prövningar som för närvarande genomförs i kammarrätten och i konstitutionsutskottet. Utskottet anser inte att det dessförinnan finns något skäl för riksdagen att agera i frågan.

I tre motivreservationer anfördes alternativa motiveringar till att avstyrka motionen. I en reservation (S) anfördes bl.a. följande:

Regeringen har hela tiden hävdats att EU-kommissionen tvingade Sverige att införa de nya elområdena. Detta är, enligt vår uppfattning, ett högst tvivelaktigt påstående, då elområdesreformen har genomförts under mycket oklara former. Som exempel på detta kan nämnas att

den svenska regeringen ställde sig bakom ett beslut i Nordiska ministerrådet i september 2008 om att inleda ett gemensamt arbete för att skapa en nordisk elmarknad. Beslutet formaliserades sedermera i regleringsbrevet till Affärsverket svenska kraftnät, som instruerades att påbörja arbetet med att dela in Sverige i elområden.

— — —

Vi vill här även understryka vikten av att underlätta för svenska elkonsumenterna genom att bygga ut nätkapaciteten i syfte att eliminera flaskhalsarna i överföringssystemet. På så sätt kan vi i Sverige återfå en situation där rättvisa villkor och förutsättningar råder för alla, oavsett var man bor i landet. Regeringen har haft flera år på sig att investera i stamnätet, men klarar uppenbarligen inte uppgiften vilket på sikt hotar konkurrenskraften för den elintensiva industrin och i förlängningen även jobben.

Utöver underlåtanden när det gäller att bygga ut överföringskapaciteten är regeringens initiativlöshet när det gäller att utöka produktionsresurserna i södra Sverige alltför kännetecknande för dess energipolitik. Vi vill utöver utökad överföringskapacitet därför även lyfta fram möjligheterna i de förnybara energikällorna. Utbyggnaden av havsbaserad vindkraft är exempelvis ett sätt att kompensera för produktionsbortfallet av el i de elområden där det råder högst elpris.

Det är dags för regeringen att ta ansvar för den uppkomna situationen, så att Sveriges elkonsumenter kan behandlas på ett likvärdigt och rättvist sätt.

När det gäller det som efterfrågas i motion 2011/12:N242 (FP) anser vi att det är för tidigt att redan nu initiera ett resonemang om att ta fram en särskild strategi för att hantera elområdesindelningens effekter i vissa delar av landet. De uppföljningar av elområdesreformen som Energimarknadsinspektionen snart kommer att presentera bör kunna ge ett intressant underlag för fortsatta överväganden om elområdenas konsekvenser och framtid. Motionen avstyrks följaktligen.

Miljöpartiets representant i utskottet ville att riksdagen skulle avslå motionen med följande motivering:

Jag anser att riksdagen borde ha getts möjlighet att ta ställning i frågan om införande av elområden. Det är beklagligt att vi folkvalda ställdes inför fullbordat faktum när det gäller en fråga som har så pass stor betydelse för såväl enskilda människors ekonomi som det svenska näringslivets konkurrenskraft. Möjligheter till en politisk diskussion i sakfrågan samt om vilka valmöjligheter som fanns hade onekligen varit på sin plats. Frågan om i vilken utsträckning Sverige verkligen var tvungen att införa elområden hade då bl.a. kunnat få en mer grundlig genomlysning. Jag vill här samtidigt framhålla att införandet av elområdena redan har lett till ett ökat intresse för att bygga ut den förnybara energiproduktionen i södra Sverige. Jag ser således fördelar med principen att skapa incitament för ny elproduktion i de områden där efterfrågan är som störst. Utbyggnad av lokal och regional produktion leder också till ett effektivare energisystem utan de förluster som ofrånkomligen uppkommer i samband med överföring av el på långa avstånd.

Enligt min uppfattning är det otillfredsställande att elområdesreformen skedde så hastigt och att konsekvenserna därför inte var tillräckligt väl analyserade. Ett mer genomtänkt införande hade inneburit att man med god framförhållning hade kunnat bygga ut ny förnybar elproduktion och överföringskapacitet. Detta hade bidragit till att minimera prisvariationen mellan de olika elområdena.

I södra Sverige finns planer på att bygga ut den havsbaserade vindkraften. Denna energiresurs kommer att kunna leverera lika mycket el som kärnkraftsverket i Barsebäck gjorde. Det största hindret för att realisera dessa planer är dock att försvarsmakten använder sitt veto för att sätta stopp. Sverige skulle gynnas av en regering som agerar för att hantera elprisområdenas konsekvenser och som tar sitt ansvar och bejakar möjligheten att bygga ut ny elproduktion där den behövs som mest.

Avslutningsvis förordades i en reservation (V) att riksdagen skulle använda följande motivering för att avslå motionen:

Enligt min uppfattning är frågan om elområdenas införande och om reformens konsekvenser betydligt mer komplex än den framställs av företrädarna för såväl nuvarande regeringspartier som Socialdemokraterna i utskottet.

Jag vill inledningsvis slå fast att elområdena på ett tydligare sätt än tidigare visar på bristerna i det svenska energisystemet. Att som utskottets majoritet peka ut stängningen av Barsebäck som huvudorsak till den uppkomna situationen är dock felaktigt. I 1997 års överenskomst mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet om att stänga Barsebäcks båda reaktorer slogs det fast att detta inte fick leda till effektbrist, till negativa konsekvenser för miljön, till höjda elpriser eller till att industrins tillgång på el skulle minska. För att motverka dylika konsekvenser infördes ett program som bl.a. omfattade energieffektiviseringsåtgärder och åtgärder som innebar att bortfallet av el från den andra reaktorn skulle kompenseras med ny el. I samband med att Barsebäck stängdes tillsattes en kommission som hade till uppgift att föreslå hur avvecklingen skulle gå till och på vilket sätt bortfallet av effekt skulle hanteras.

I regeringens skrivelse 1999/2000:63 om stängningen av Barsebäcks andra reaktor slogs det fast att regeringen inte ansåg att villkoren för en stängning var uppfyllda. Stängningen flyttades därför fram ett år. Beslutet innebar också att en uppföljning skulle ske utifrån prisutvecklingen, effekter på miljön och tillgång på el till industrin. Någon sådan uppföljning har jag dock inte sett.

Jag anser vidare att det är historielöst att skylla problemen med elområdesreformen enbart på den borgerliga regeringen, då tidigare socialdemokratiska regeringar också har ansvar för bristerna i överföringen mellan norra och södra Sverige. Bristerna i överföringskapaciteten är kända sedan länge och inte har det blivit bättre av Svenska kraftnäts oförmåga att lösa situationen eller sittande regeringars brist på styrning av affärsverket. Svårigheterna med att komma framåt med den s.k. Sydvästlänken visar tydligt på dessa problem.

Utöver bristande överföringskapacitet bör avslutningsvis tilläggas att försvarsmakten sinkar utbyggnaden av vindkraft i framför allt södra Sverige, vilket gör situationen än mer besvärande.

Utskottets ställningstagande

Den 1 november 2011 delade Svenska kraftnät in Sverige i fyra elområden för att möta kommissionens krav på att Sverige skulle respektera den inre marknaden och den fria rörligheten för el.

Utskottet vill här understryka att en bättre överföringskapacitet mellan landets norra och södra delar när områdesindelningen trädde i kraft hade motverkat risken för prisskillnader mellan olika delar av landet. Tidigare

socialdemokratiska regeringars försummelser på detta område är en beklaglig orsak till att elkonsumenterna i södra Sverige emellanåt har fått betala ett högre elpris än i andra delar av landet sedan elområdena infördes. Dessbättre har prisskillnaderna dock blivit mindre än befarat, bl.a. tack vare god tillgång på vattenkraft och hög tillgänglighet i kärnkraften.

Utskottet konstaterar att regeringen har uttryckt ambitionen att se till att Sverige har en integrerad och välfungerande elmarknad. En större elmarknad där prissignalerna får genomslag är i grunden positivt, och ger förutsättningar för mer kostnadseffektiva och samhällsekonomiskt nyttiga investeringar. En elmarknad som är integrerad med omvärlden bidrar också till att stärka Sveriges försörjningstrygghet. I sammanhanget är det viktigt att påminna om de omfattande insatser som nu görs för att öka överföringskapaciteten i det svenska stamnätet och som kommer att bidra till att flaskhalsar försvinner och att prisskillnader mellan elområden jämnas ut.

Utskottet har, liksom regeringen, noterat att de uppkomna prisskillnaderna har skapat oro hos både hushållskonsumenter och företag. Regeringen gav därför en konsult i uppdrag att utreda vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att minska omotiverade elprisskillnader mellan de två elområden som ligger längst söderut i Sverige. Regeringen bereder för närvarande dessa förslag och utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa detta beredningsarbete genom att vidta några åtgärder med anledning av de här aktuella motionerna.

Därmed avstyrks samtliga motioner i avsnittet i de berörda delarna.

Mätning och debitering av el

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som gäller nettodebitering av el med hänvisning till att utskottet redan har intagit en positiv hållning till sådan debitering och till att en utredning pågår om hur nettodebitering kan införas. Vidare avslår riksdagen motioner om timmätning av el, då en timmättningsreform för närvarande genomförs.

Jämför reservationerna 4 (MP, V), 5 (S, V) och 6 (MP).

Bakgrund

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden (3 kap. 10 § ellagen). Hur överföringen i gränspunkter mellan olika nät ska mätas och rapporteras framgår närmare av förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. ställer sig motionärerna positiva till timdebitering av el då det ger konsumenterna större möjligheter att påverka sin elkonsumtion och de kostnader den medför. Enligt motionärerna bör Energimyndigheten få ett samordningsansvar för införandet av timdebitering (yrkande 17).

Motionärerna vill också genomföra en oberoende granskning av rimligheten i den nättariffmodell som Energimarknadsinspektionen har föreslagit (yrkande 23). Förslaget till ny modell har väckt stark kritik, bl.a. från Konkurrensverket och olika konsumentföreträdare och motionärerna anser inte att förslaget bör genomföras. En lämplig modell måste beakta elnätets karaktär av naturliga monopol. Även andra delar av elmarknaden kräver en ingående analys utifrån ett konsumentperspektiv.

I Sverige har det hittills varit omöjligt för ett hushåll med egen vindsnurra eller solceller att koppla in dem på elnätet och få betalt för överskottsel, konstateras det i motion 2012/13:N256 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S). I Tyskland och Spanien har man lyckats att tillföra småskalig förnybar el till nätet. Där kan varje medborgare bli elproducent, och elnätbolagen är tvingade att ta emot deras elektricitet och betala fasta priser för den. Motionärerna anser att det nu är dags för regeringen att se över ellagstiftningen i syfte att uppmuntra små anläggningar.

I Miljöpartiets kommittémotion 2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. slås det fast att man som småskalig elproducent kan straffas om ens anläggning skulle producera några kWh mer än hushållet konsumerar. Ett avgiftssystem som uppmuntrar sådana beteenden är, enligt motionärerna, inte rimligt. I stället bör mindre elleverantörer ges den lagstadgade rätten att leverera el till nätet utöver den egna konsumtionen upp till en viss nivå utan att riskera en nätavgift i efterhand (yrkande 2).

Vidare framhålls att ett snabbt och effektivt sätt att öka intresset för egenproducerad el är att ge alla mindre elleverantörer rätt till nettodebitering (yrkande 1). Det innebär att den småskaliga elproducenten får kvitta den överskottsel som levereras ut på elnätet vid hög elproduktion mot den el som köps in när den egna produktionen är låg. Små elproducenter får alltså sälja el till nätet till samma pris som man betalar för sin elförbrukning, vilket väsentligt förbättrar lönsamheten. Motionärerna efterfrågar en lag om nettodebitering som ger alla småskaliga elproducenter rätt att kräva nettodebitering av det lokala elnätsföretaget oavsett vilken nätoperatör man är ansluten till. Motionärerna vill också att tiden för kvittning av konsumtion och produktion ska förlängas till att gälla års- eller kvartalsvis.

Om människor och företag får större makt över sin energisituation använder de energi klokare och mer sparsamt, sägs det i motion 2012/13:N406 av Lise Nordin (MP). Med elmätare som registrerar elanvändningen timme för timme, i kombination med differentierade elpriser, får elkunderna mycket större möjlighet och motiv att styra sin elanvändning bort från de effekttoppar då elen är som dyrast att producera. Det innebär att energisy-

stemet avlastas och utnyttjas effektivare. Att aktiva elkonsumenterna har fått möjlighet att ansöka om timmätning är ett första steg. Men regeringens egen bedömning är att detta enbart kommer omfatta ett begränsat antal elkonsumenter. Det som saknas är en plan för hur samtliga hushåll ska kunna få timmätning och debitering (yrkande 3).

Motionären anser också att distributionskostnaderna (nätavgiften) bör bakas in i det elpris som elföretagen tar ut av sina kunder (yrkande 4). Ett elpris utan fasta kostnader gör åtgärder för energieffektivisering i hushållen mer lönsamma. En minskad elanvändning minskar också behovet av utbyggd distributionskapacitet, vilket sänker distributionskostnaderna. Det är därför också bra för samhällsekonomin.

Från den 1 oktober 2012 kan elkunder begära att få elmätare som mäter konsumtionen per timme, konstateras det i motion 2012/13:N288 av Lars Tysklind (FP). För att öka mängden av produkter och tjänster som är relaterade till smarta elnät måste marknaden dock tillåtas att arbeta utan sådana låsningseffekter som kan uppstå om en investering i monopolverksamheten – exempelvis i ett elnät – styr till elnätbolagets egna elförsäljningsbolag.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2012/13:N387 av Jens Holm m.fl. föreslås olika åtgärder för att stimulera utbyggnaden av solenergi i Sverige. Bland annat föreslås ett system med nettodebitering och avstämning på elräkningen var sjätte månad. Tanken är att systemet ska omfatta små elproducenter varför det behövs en begränsning av hur mycket el som får matas in per år. Ett liknande system som kan fungera som en förebild har införts i en mängd länder, däribland i Danmark.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2011 godkände riksdagen regeringens förslag till fortsatt inriktning på arbetet med att införa timmätning av el (prop. 2010/11:153, bet. 2011/12:NU4). Därmed är inriktning på det fortsatta arbetet följande:

- Allt fler elkonsumenter ska få sin elförbrukning timmätt.
- På längre sikt bör det stora flertalet elkonsumenter få sin elförbrukning timmätt.
- Ett första steg ska vara att förbättra möjligheterna för elkonsumenterna att kunna välja att få sin elförbrukning timmätt.

I sitt ställningstagande anförde utskottet följande:

Utskottet noterar inledningsvis att regeringen i den aktuella propositionen nu tar ytterligare steg i linje med utskottets flerfaldigt uttalade uppfattning att inriktningen på längre sikt bör vara att alla elkunder ska ha mätsystem som klarar timvis mätning. Den tekniska utvecklingen skapar förutsättningar för sådan ökad förbrukningsflexibilitet hos små kunder som bör tas till vara. Timvis mätning är också en förutsättning för att på sikt, i takt med utvecklingen av smarta mätare och

smarta nät, göra det möjligt för små elkunder att producera förnybar el genom mikroanläggningar som exempelvis solcellsanläggningar eller mindre vindkraftverk.

Samtidigt har utskottet förståelse för att genomförandet av en angelägen timmättningsreform måste få ta viss tid och att det är motiverat att den, i linje med förslaget i propositionen, genomförs stegvis. Noggranna överväganden när det gäller fördelning av kostnader, mätvärdehantering, avräkning i kraftsystemet och ändringar i regelverk m.m. måste göras innan ett fullständigt genomförande kan bli verklighet. Möjligheten att koordinera reformen med införandet av en nordisk slutkundsmarknad bör också tas till vara. Ett successivt genomförande i linje med förslaget i propositionen borgar också för att nyttiga erfarenheter kommer att kunna vinnas och sedan omsättas i väl genomtänkta lösningar i efterföljande reformsteg.

Sammantaget står utskottet således bakom regeringens förslag om inriktningen på det fortsatta arbetet med att införa timmätning på bred front i Sverige. Följaktligen tillstyrker utskottet förslaget i propositionen.

I en reservation (MP, V) framfördes uppfattningen att reformtakten när det gäller införande av timmätning är alldeles för låg. Reservanterna ville att riksdagen skulle ställa sig bakom ett tillkännagivande med innebörden att timmätning av el bör införas i alla hushåll.

Våren 2012 behandlade riksdagen regeringens proposition om timmätning för aktiva elkonsumenter (prop. 2011/12:98, bet. 2011/12:NU21). I propositionen fanns förslag till ändringar i ellagen (1997:857) med innebörden att aktiva elkonsumenter ges en möjlighet att ingå nya former av avtal som förutsätter att elförbrukningen timmätts utan att konsumenterna debiteras den merkostnad som kan uppstå för mätningen. I en reservation (S, SD) ifrågasattes tidsplanen för reformen och ett senare datum för ikraftträdande förordades.

Regeringen har sedermera även beslutat om vissa ändringar i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el som styr hur nätföretagen ska mäta och rapportera. Företagen ges bl.a. möjlighet att välja om de vill rapportera enligt dagens system för timmätta kunder eller om de vill rapportera månadsvis. Noterbart är att även elkonsumenter och elhandlare med månadsvis rapportering kommer att kunna sluta avtal som räknar av och tar hänsyn till när under dygnet som konsumenterna förbrukar elen.

I det ovannämnda betänkandet 2011/12:NU4 tog utskottet även ställning till ett motionsyrkande med samma innebörd som det här aktuella i motion 2012/13:N406 (MP) om slopad nätavgift. I betänkandet redovisades bl.a. det pågående arbetet med att införa en gemensam nordisk slutkundsmarknad för el och de överväganden som gjorts angående samfakturering av el-respektive nätkostnader. Vidare redovisades Energimarknadsinspektionens syn på att endast redovisa ett (1) elpris (nätkostnad och pris för elen sammanslaget) på samfakturan, i linje med vad som föreslås i den här aktuella motionen. Inspektionen konstaterade att modellen förekommer i vissa andra länder och att frågeställningen har diskuterats i det pågående projektet med att inrätta en nordisk slutkundsmarknad.

I det sammanhanget har man konstaterat att den största nackdelen med modellen är att det inte går att skilja på de olika priskomponenterna och att det därmed har varit svårt att läsa ut elhandlarnas vinstmarginaler. Då det inte har varit möjligt att fastställa hur mycket nätdistribution respektive elhandel kostar har marginalerna haft en tendens att stiga.

Såväl Energimarknadsinspektionen som Nordreg anser att det är mycket viktigt att det tydligt går att skilja på nät- respektive elhandelskostnaderna på räkningen. Dessa aktörers bedömning är att det ur ett kundperspektiv räcker långt att alla kostnader samlas på samma faktura.

Konsumenternas elrådgivningsbyrå konstaterade att det finns ca 170 elnätsföretag i Sverige och att alla dessa har olika avgiftsstrukturer. En sammanslagning av elhandels- och elnätspriset skulle, enligt byrån, kräva en enhetlig nätavgift, annars skulle konsumenternas möjlighet att jämföra elhandelsföretagens priserbjudanden avsevärt försämrats. Byrån ansåg vidare att då kostnaden för nätdistributionen till största delen är fast (underhåll av ledningsnät, elkvalitet och mätning m.m.) kan det betraktas som orealistiskt att göra elnätsföretagens intäkter helt beroende av vilken förbrukning kunderna har. Noterbart är dock att en del av nätavgiften redan i dag tas ut som en rörlig kostnad, dvs. är relaterad till kundernas elförbrukning.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med följande motivering:

Ett led i att göra överskådligheten bättre och att minska den administrativa belastningen för slutkunderna kan vara att samfakturera nät- och elhandelskostnaderna. En sådan modell förordas inom ramen för den omfattande reform som för närvarande håller på att utformas och som innebär att de nordiska slutkundsmarknaderna ska integreras. Ett koordinerat agerande på detta område är nödvändigt för att denna marknadsreform ska bli lyckosam. Att Sverige i detta läge skulle välja någon annan lösning än den som har förordats av de nordiska regleringsmyndigheterna vore, enligt utskottets uppfattning, olämpligt. Att helt slå samman nät- och elhandelskostnader till ett (1) elpris på en gemensam faktura är, enligt utskottets bedömning, exempelvis inte en modell att rekommendera. Att blanda samman monopolpriser med priser från en konkurrensutsatt marknad kan innebära att nätkostnaderna blir svårare att skatta och att elhandelsbolagens vinstmarginaler ökar till men för elkunderna.

Motion 2012/13:N256 (S) om småskalig förnybar el har i likalydande eller snarlik version avstyrkts av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast våren 2012 (bet. 2011/12:NU22). Utskottet ansåg att det är viktigt med goda förutsättningar för produktion och distribution av förnybar el. Mot den bakgrunden har utskottet välkomnat initiativ till enklare och tydligare regler för förnybar elproduktion och ändringar av elcertifikatssystemet till gagn för sådan elproduktion. Utskottet stod också bakom det då pågående utredningsarbetet om införandet av ett system med nettodebitering och översynen av elnätsföretagens tariffstruktur som bl.a. syftar till att underlätta introduktion av förnybar elproduktion. Till detta ska även fogas det pågå-

ende arbetet med att komma till rätta med de kostnadströskeleffekter som kan uppkomma vid anslutning av, inte sällan, mindre anläggningar för produktion av förnybar el (se vidare nedan).

Sammantaget ansåg utskottet att det saknades skäl för riksdagen att ställa sig bakom önskemålet om en översyn av ellagstiftningen för att ytterligare uppmantra små elproduktionsanläggningar.

Våren 2010 behandlade utskottet regeringens proposition om enklare och tydligare regler för förnybar elproduktion (prop. 2009/10:51, bet. 2009/10:NU11). Riksdagens beslut innebär bl.a. att vissa små elproducenter slipper betala nätavgift för sin inmatning av el och att de kan medges undantag från kraven på att upprätta en risk- och sårbarhetsanalys och en s.k. övervakningsplan. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2010. I anslutning till detta avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande med samma lydelse som det här aktuella yrkande 2 i motion 2012/13:N253 (MP).

Obligatorisk samfakturering på en gemensam nordisk slutkundsmarknad för el

I april 2012 redovisade Nordreg att man efter intensivt arbete med flera rapporter från Nordreg, informationsträffar med elbranschen i Sverige m.m. rekommenderar obligatorisk samfakturering i Norden. Beslutet ses som ett viktigt steg på vägen mot att säkerställa att elhandlare konkurrerar av egen kraft och att man inte utnyttjar en nära koppling till monopolföretag för att marknadsföra sig på en konkurrensutsatt marknad. Samtidigt innebär det en enklare vardag för många kunder. Modellen innebär att det alltid är elhandlaren som fakturerar konsumentens nätkostnader och elförbrukning.

Energimarknadsinspektionen har regeringens uppdrag att ta fram ett förslag till ändringar som krävs i svensk rätt för att skapa förutsättningar för en nordisk slutkundsmarknad. I uppdraget sägs att förslagen ska ta hänsyn till de resultat som har tagits fram inom ramen för de nordiska tillsynsmyndigheternas arbete. Det tydliggörs också att ändringarna bl.a. syftar till att förenkla för kunden och stärka konkurrensen på elmarknaden genom att införa en modell som innebär att elhandlaren blir den centrala kontaktpunkten för elkunden. Energimarknadsinspektionen ska avrapportera uppdraget till Regeringskansliet senast den 30 april 2013.

Pågående utredning om nettodebitering

I april 2012 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare (kammarrättsrådet Rolf Bohlin) med uppgift att ta fram ett lagförslag om införande av ett system för nettodebitering som bl.a. bygger på en analys av förutsättningarna för kvittning av energi- och mervärdesskatt i samband med nettodebitering (dir. 2012:39). Uppdraget är en fortsättning på den rapport om nettodebitering som Energimarknadsinspektionen överlämnade till reger-

ingen under 2010 (Nettodebitering – Förslag till nya regler för elanvändare med egen elproduktion – EIR 2010:23). Uppdraget ska redovisas senast den 14 juni 2013.

Energimarknadsinspektionen om konkurrensutsatt elmätning

I propositionen Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem (prop. 2010/11:153) uttalade regeringen att förutsättningarna för en konkurrensutsättning av marknaden för mätning av el bör utredas för att vitalisera elmarknaden och bidra till ökad konkurrens och lägre kostnader för elkonsumenterna. I december 2011 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda förutsättningarna för en sådan konkurrensutsättning.

I oktober 2012 överlämnade Energimarknadsinspektionen rapporten Vägval för en utvecklad marknad för mätning och rapportering av el (EIR 2012:12) till regeringen. I rapporten föreslog inspektionen ändringar i regelverket så att det är kunderna som bestämmer vilken aktör på marknaden, förutom nätägare och elhandlare, som ska få ta del av kundens mätvärden. Förslaget berör de kunder som väljer att få sin elkonsumention mätt per timme, vilket alla kunder har rätt till sedan oktober 2012.

I rapporten gör Energimarknadsinspektionen bedömningen att möjligheten att minska kostnaderna för kundkollektivet är små med en konkurrensutsättning av infrastrukturen för mätning och rapportering av elförbrukning. De risker som identifierats, tillsammans med erfarenheterna från andra länder, talar emot sådan konkurrensutsättning.

Rapporten har skickats ut på remiss till den 25 februari 2013. Remissvaren kommer att analyseras vid Regeringskansliet varefter ställning kommer att tas till om en eventuell remisshearing ska genomföras.

Energimarknadsinspektionen följer upp timmätningsreformen

I regleringsbrevet för 2013 har Energimarknadsinspektionen fått i uppdrag att kontinuerligt följa upp hur olika aktörer på elmarknaden har reagerat på reformen, bl.a. för att se vilka avtal på marknaden som förutsätter timmätning, vilken tid som elnätsföretaget behöver för att utföra bytet och hur många elkonsumenter som har gått över till timmätning. Arbetet ska delredovisas till Regeringskansliet senast den 30 april 2013 och slutredovisas senast den 1 mars 2014. Uppdraget kan dock, enligt särskild överenskommelse mellan företrädare för Regeringskansliet och Energimarknadsinspektionen, rapporteras vid annan tidpunkt.

Energimarknadsinspektionens förslag till ny modell för beräkning av elnätstariffer

Sedan 2012 gäller en modell för förhandsprövning av nättariffer. Införandet av modellen beslutades enhälligt av riksdagen våren 2009 (prop. 2008/09:141, bet. 2008/09:NU21). Förhandsprövningen sker genom att de

samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära genom nättariffer under en tillsynsperiod, en intäktsram, fastställs i förväg. Nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska fastställa intäktsramen i fråga om lokalnät och regionnät. När det gäller stamnätet fattas beslutet av regeringen.

I propositionen Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem (prop. 2010/11:153) uttalade regeringen att det bör utredas om mer detaljerade krav på elnätsföretagens tariffstruktur ska införas för att underlätta introduktion av förnybar elproduktion, elektrifiering av transportsektorn och energieffektivisering hos slutkonsumenterna.

Under 2012 har Energimarknadsinspektionens haft regeringens uppdrag att utreda om reglerna för beräkningen av elnätstariffer kan ändras för att underlätta introduktion av förnybar elproduktion, elektrifiering av transportsektorn och energieffektivisering hos slutkonsumenterna.

I december 2012 presenterade inspektionen rapporten Elnätstariffer – behövs mer regler om avgifternas utformning? (EIR 2012:14). Energimarknadsinspektionen föreslår bl.a. att reglerna ska utformas så att de bidrar till ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet. Med elnätsavgifter som har olika nivå beroende på belastningen i elnätet får kunderna incitament att hushålla med både effekt och energi. Det gör att elnätsföretagens kostnader mot överliggande nät (region- och stamnät) kan minskas och att samhället på längre sikt kan undvika viss nätutbyggnad. Rapporten har skickats ut på remiss. Sista dag för att inkomma med remissvar är den 22 april 2013.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar först ställning till ett motionsyrkande om nettodebitering av el. Därefter redovisar utskottet sin uppfattning om förslagen om timmätning och timdebitering av el. Avslutningsvis behandlar utskottet några övriga motioner med koppling till frågor om mätning och debitering av el.

Nettodebitering av el

Utskottet kan inledningsvis konstatera att såväl riksdagen som regeringen har uttryckt en positiv hållning till att införa nettodebitering av el. Energimarknadsinspektionen har studerat frågan och lämnat ett underlag till regeringen. Samtidigt inser utskottet att denna fråga kräver flera överväganden utöver de som gäller den tekniska utmaning som nettodebitering innebär eller som sammanhänger med att det krävs ändringar i ellagstiftningen. De ytterligare ställningstaganden som måste göras gäller inte minst förutsättningarna för kvittning av energi- och mervärdesskatt i samband med nettodebiteringen. Utskottet noterar att en utredare har fått regeringens uppdrag att titta närmare på dessa frågor och återrapportera till regeringen i juni innevarande år. Utskottet anser inte att det finns skäl för

riksdagen att agera med anledning av de här aktuella motionsyrkandena innan regeringen har tagit ställning till den nyssnämnda utredningens förslag. Motionerna 2012/13:N253 (MP) och 2012/13:N387 (V) avstyrks i de berörda delarna.

Timmätning

Som har redovisats tidigare genomförs för närvarande en omfattande reform som innebär att fler och fler elkonsumenter kommer att kunna få sin el mätt per timme. Det framgår även att utskottet vid flera tillfällen har ställt sig bakom detta reformarbete och ser det som ett viktigt steg för att skapa bättre förutsättningar för ökad förbrukningsflexibilitet hos små elkunder. Timvis mätning är också nödvändigt för att på sikt, och i takt med utvecklingen av smarta mätare och smarta nät, göra det möjligt för små elkunder att exempelvis producera förnybar sol- eller vindel.

Utskottet noterar också att Energimarknadsinspektionen har regeringens uppdrag att kontinuerligt följa upp hur olika aktörer på elmarknaden har reagerat på reformen, bl.a. för att se vilka avtal på marknaden som förutsätter timmätning, vilken tid som elnätsföretaget behöver för att utföra bytet och hur många elkonsumenter som har gått över till timmätning.

Mot bakgrund av det sagda och med hänvisning till vad utskottet tidigare har anfört i frågan om timmätning anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att bifalla de förslag på detta område som finns i motionerna 2012/13:N366 (S) och 2012/13:N406 (MP). Motionerna avstyrks således i de berörda delarna.

Utskottet avstyrker även motion 2012/13:N406 (MP) i den del som gäller att nätavgiften för eldistribution bör slopas och läggas in i det rörliga elpriset. Här hänvisar utskottet till vad det har anfört när motsvarande yrkanden har behandlats vid ett flertal tillfällen under de senaste åren.

Övriga frågor om mätning och debitering av el

Sedan 2012 gäller en modell för förhandsprövning av nättariffer. Införandet beslutades enhälligt av riksdagen våren 2009 (prop. 2008/09:141, bet. 2008/09:NU21). I december 2012 presenterade Energimarknadsinspektionen rapporten Elnätstariffer – behövs mer regler om avgifternas utformning? (EIR 2012:14). Rapporten remissbehandlas för närvarande. Utskottet anser att det mot denna bakgrund inte finns skäl för riksdagen att förordna en oberoende granskning av den aktuella prövningsmodellen i linje med vad som föreslås i motion 2012/13:N366 (S). Motionen avstyrks därför i den aktuella delen.

Utskottet anser inte heller att det finns anledning för riksdagen att agera med anledning av vad som sägs i motion 2012/13:N256 (S) om en översyn av ellagstiftningen för att uppmuntra små elproduktionsanläggningar. Motionen avstyrks följaktligen med hänvisning till utskottets tidigare refererade ställningstagande från våren 2012 när riksdagen behandlade en motsvarande motion från samma motionärer.

Den situation med påstådd samverkan mellan ett elnätsföretag och ett elhandelsföretag inom en och samma koncern som beskrivs i motion 2012/13:N288 (FP) bör kunna prövas såväl mot bestämmelserna om åtskillnad mellan elhandelsföretag och elnätsföretag (3 kap. 1 a–e §§ ellagen) som bestämmelsen i samma lag om att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerade (4 kap. 1 §). Det är emellertid tillsynsmyndigheten Energimarknadsinspektionen och förvaltningsdomstolarna som tillämpar lagen och som således svarar för denna prövning. Utskottet anser inte att det finns grund för riksdagen att vidta några åtgärder i linje med vad som föreslås i motionen. Motionen avstyrks sålunda.

Elnätsutbyggnad

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning bl.a. till det arbete som bedrivs av Samordningsrådet för smarta elnät avslår riksdagen motioner om sådana elnät. Motioner om förtida delning av nätförstärkningskostnader avslås med hänvisning till att ett förslag med den inriktningen för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Därutöver avslås ytterligare några motioner som gäller elnätsutbyggnad.

Jämför reservationerna 7 (S, MP, V), 8 (S, V), 9 (S) och 10 (V).

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotioner 2012/13:MJ424 av Matilda Ernkrans m.fl. (yrkande 19) och 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (yrkande 18) konstateras att vindkraften har utvecklats positivt i Sverige. Anslutningsledningar från en vindkraftsanläggning betalas i Sverige av anläggningens ägare vilket dock gör att nätkostnaderna för vindkraft till havs blir höga. Men den som etablerar sig i ett område där det redan finns en anläggning får en lägre kostnad eftersom den kan koppla in sig på den befintliga ledningen och utan kostnad utnyttja ledig kapacitet. I ett sådant läge får man en situation där möjliga vindkraftsexploatorer väntar ut varandra.

Svenska kraftnät har i en rapport till regeringen påtalat problemet och föreslagit ett system med förtida delning av kostnaderna. I båda motionerna slås det fast att Svenska kraftnäts förslag kan lösa det problem som riskerar att bromsa utbyggnaden av havsbaserad vindkraft och att regeringen därför skyndsamt bör bereda förslaget och återkomma till riksdagen.

Den tekniska utvecklingen inom energisektorn går mycket snabbt och smarta nät kommer att bli nödvändiga i takt med att fossila bränslen avvecklas, sägs det i kommittémotion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S). En utbyggnad av förnybara energikällor, såsom vindkraft, ställer krav på

det svenska stamnätets funktionalitet. Motionärerna vill investera i utbyggnaden av smarta nät som en del av ett hållbart energisystem (yrkande 16). De anser även att det är viktigt att överföringskapaciteten mellan de norra delarna av landet och de södra byggs ut för att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av den förnybara energin (yrkande 20).

För att Sveriges mål om minskade koldioxidutsläpp ska kunna nås måste ny och grön teknik främjas, sägs det i motion 2012/13:N355 av Staffan Anger (M). Nya geografiskt spridda elproduktionskällor som exempelvis vindkraftsparker, solpaneler och vågkraft kräver att kraftnätet byggs ut. För att bygga om systemen i syfte att energieffektivisera kan man använda s.k. smarta elnät. Motionären pekar på vikten av att man anpassar planarbetet i kommuner och regioner till utvecklingen och förordar att regeringen startar ett projekt för att se över hur man i planarbetet fastställer att all nybyggnation redan från början är anpassad för smarta nät.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. konstateras att det i takt med att vindkraften byggs ut uppstår flaskhalsar och vissa tekniska problem i överföringen av elen till konsumenterna. Särskilt bekymmersamt blir det för den vindkraftsel som produceras i norra Sverige. För att denna gröna el inte enbart ska konsumeras i norr måste nätkapaciteten byggas ut. Då kan elen också överföras till södra Sverige där elförbrukningen är större. Svenska kraftnät måste därför utveckla sina handlingsplaner för elnäten (yrkande 9).

Vidare vill motionärerna att tillståndsgivningen för nätkoncessioner snabbas upp (yrkande 10) och att den tröskeeffekt som finns vid anslutning till befintligt elnät tas bort. Denna effekt innebär att den förste som vill ansluta sig till ett nät utan ledig kapacitet tvingas ta hela kostnaden för nätutbyggnaden inklusive tillkommande kapacitet som producenten inte själv kan utnyttja. De producenter som därefter ansluter sig till nätet kan ta denna lediga kapacitet i anspråk utan kostnad.

Vissa kompletterande uppgifter

Svenska kraftnäts planeringsarbete

Svenska kraftnät förvaltar och driver stamnätet, dvs. kraftledningar för 220 kV och 400 kV med tillhörande anläggningar samt utlandsförbindelser. I dagsläget står Svenska kraftnät inför en lång period av stora investeringar i det svenska stamnätet för el. Under kommande år står det svenska stamnätet inför en period av mycket omfattande utbyggnad. Förstärkningarna behövs för att omhänderta ny elproduktion, fördjupa marknadsintegrationen med omvärlden och bidra till att skapa en gemensam europeisk elmarknad. Samtidigt finns ett mycket betydande reinvesteringsbehov.

Svenska kraftnät lämnar varje år en treårig investerings- och finansieringsplan till regeringen. Där beskrivs främst hur redan beslutade investeringar väntas falla ut ekonomiskt under de kommande åren.

För närvarande byggs nya nätplaneringsprocesser upp på europeisk nivå, inom ramen för samarbetsorganisationen European Network of Transmission System Operators for Electricity (Entso-e). Vartannat år kommer Entso-e att ta fram en tioårig europeisk nätutvecklingsplan.

I mitten av oktober 2012 presenterade Svenska kraftnät för första gången ett mer långsiktigt plandokument om utvecklingen av det svenska stamnätet. Dokumentet innehåller Svenska kraftnäts syn på de utmaningar som väntar och de prioriteringar som affärsverket gör på ca 15 års sikt. Enligt affärsverket ska dokumentet ses som ett försök att öka transparensen i Svenska kraftnäts nätplanering och ge elmarknadens olika aktörer en möjlighet att påverka denna. Dokumentet skickades ut på en bred remiss fram till den 14 december 2012. Affärsverket bearbetar för närvarande remissynpunkterna med inriktning på att preliminärt kunna slutbehandla planen i styrelsen under april 2013. På sikt är också avsikten att ytterligare kunna konkretisera innehållet i perspektivplanen med målsättningen att den ska kunna fungera som en tioårig investeringsplan och på så sätt anpassas till arbetet med den europeiska tioårsplanen.

När det gäller det som sägs i motion 2012/13:N366 (S) om vikten av att bygga ut stamnätskapaciteten mellan norra och södra Sverige kan det påminnas om att Svenska kraftnät planerar att ta en ny 400 kilovoltsledning mellan Skåne och Närke – den s.k. Sydvästlänken – i drift vid årsskiftet 2014/15. Med Sydvästlänken kommer driftsäkerheten att förbättras och överföringskapaciteten mellan elområdena i södra Sverige att öka. För att minska prisskillnaderna mellan olika elområden arbetar Svenska kraftnät aktivt med att bygga bort flaskhalsarna.

Kommissionen om investeringar i stamnätet m.m.

Den 15 november 2012 presenterade kommissionen ett meddelande om den inre marknaden för el med en tillhörande handlingsplan med aktiviteter, ansvariga aktörer och tidpunkter för genomförandet av den inre marknaden (KOM(2012) 663). Som bilaga till meddelandet fanns en jämförelserapport med kommentarer för alla EU:s medlemsstater. Kommissionen nämner bl.a. att Sverige måste fortsätta att satsa på investeringar i transmissionskapacitet för att minimera flaskhalsar. I en preliminär ståndpunkt välkomnar regeringen jämförelserapporten samtidigt som den konstaterar att mycket görs för att komma till rätta med de problem som förs fram. Svenska kraftnät planerar bl.a. att under den kommande treårsperioden investera över 5 miljarder kronor per år i stamnätet för att minimera prisskillnaderna inom landet och att förstärka leveranssäkerheten.

I det nyssnämnda meddelandet pekar kommissionen på ett antal nyckelfaktorer och åtgärder för att den inre energimarknaden ska nå sin fulla potential. Bland dessa märks bl.a. utökad konsumentmakt. Här lyfts smarta nät och smarta mätare fram som förutsättningar för att konsumenterna ska kunna vara aktiva. Vidare sägs att satsningar på smarta nät och smarta mätare är fundamentala för att konsumenter ska kunna producera sin egen

el och ses som betydelsefulla för en effektiv anslutning av förnybar energi. I en preliminär ståndpunkt (faktapromemoria 2012/13:FPM37) välkomnar regeringen att kommissionen fokuserar på konsumenterna och deras möjlighet att vara aktiva för att på så vis uppnå en fungerande marknad samt en lägre energikostnad. Regeringen anser att korrekta prissignaler, smarta mätare och smarta nät är viktiga förutsättningar.

Förtida delning av nätanslutningskostnader

Det talas ibland om de tröskeleffekter för anslutning av förnybar energi som kan uppkomma genom den nuvarande regleringen på området. Med tröskeleffekt avses då att den kraftproducent som ansluter sig till ett nät som saknar ledig kapacitet tvingas betala hela nätförstärkningskostnaden inklusive den tillkommande kapacitet som producenten inte själv kan nyttja. De producenter som därefter ansluter till nätet kan ta denna lediga kapacitet i anspråk utan särskild kostnad.

Frågor om tröskeleffekter behandlades i proposition 2009/10:128 om genomförande av direktiv om förnybar energi, där regeringen konstaterade att flera utredningar hade tittat på frågan. Regeringen gjorde bedömningen att ett vidareutvecklat system med s.k. förtida delning av nätförstärkningskostnaden för storskaliga produktionsanläggningar för förnybar el borde införas. Detta skulle innebära att en elproducent endast ska betala den del av den totala kostnaden för den nödvändiga nätförstärkningen som motsvarar varje producers andel av den totala anslutningskapaciteten. Vidare föreslogs att frågan skulle utredas vidare av en arbetsgrupp inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2012 angav regeringen att utformningen av ett system med förtida delning alltså utreds i Regeringskansliet och att regeringen avser att återkomma med förslag. Även i budgetpropositionen för 2013 sägs att utformningen av ett sådant system utreds vidare i Regeringskansliet. Enligt uppgift från Näringsdepartementet i februari 2013 finns ännu ingen definitiv tidsplan för när ett eventuellt förslag kan presenteras.

Enklare och snabbare tillståndsprocesser

I regleringsbrevet för 2012 gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag att se över tillståndsprocesser för anläggningar som producerar förnybar el i syfte att få bort hinder som hämmar utvecklingen av förnybar energi. En effektiv tillståndsprocess gör att anläggningarna snabbt kan tas i bruk och bidrar till att uppfylla miljö- och klimatmålen. Bakgrunden till uppdraget finns i EU:s s.k. förnybartdirektiv.

I augusti 2012 presenterade Energimyndigheten rapporten Utvecklingen av tillståndsprocesser för anläggningar som producerar förnybar el och för kraftnät. I rapporten konstaterades att ledtiderna i tillståndsprocessen för anläggningar som producerar förnybar el har ökat med nästan 40 procent mellan 2007 och 2010. I genomsnitt tar det drygt två och ett halvt år för att handlägga en tillståndsansökan för förnybar elproduktion. Energimyn-

digheten slår fast att genom samordnad prövning, mer resurser till dem som handlägger ansökningar, och genom att göra det lättare att göra rätt från början i processen kan tillståndsprocessen effektiviseras väsentligt. Energimyndigheten föreslår bl.a. att det bör göras en översyn av lagstiftningen för att få ner antalet sakprövningar.

En anledning till att ledtiderna har ökat är att antalet ärenden hos tillståndsmyndigheterna har ökat, främst vindkraftsärenden. Myndigheten anser att länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna behöver mer resurser för att hålla handläggningstiderna nere.

Ett annat problem är att många ansökningar som lämnas in till tillståndsmyndigheterna är bristfälliga och därför måste kompletteras. Kompletteringar av ansökningarna tar allt längre tid och är en viktig orsak till att ledtiderna har ökat de senaste åren.

För att underlätta för projektörer att göra rätt snabbare föreslår Energimyndigheten därför att vägledning tas fram som visar vilka krav myndigheterna ställer på en tillståndsansökan och hur ett samråd ska gå till.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet har rapporten inte gått ut på remiss eftersom den inte innehåller några skarpa förslag till ändringar i det befintliga regelverket. Syftet med uppdraget (som ges årligen) är att följa upp tillståndsprocesserna och vid behov ta fram fördjupad information om den problematik som lyfts fram i rapporten.

I budgetpropositionen för 2013 säger regeringen att förenklingar som rör nätanslutning av anläggningar för förnybar elproduktion behöver fortsätta att genomföras. Regeringen bedömer att det är angeläget att årligen följa upp tillståndsprocesser för etablering av ny förnybar elproduktion samt att göra en översyn av processerna för nätanslutning, nätförstärkning respektive nätutbyggnad till följd av den höjda ambitionen för elcertifikatsystemet. Tillståndsprocesserna för både ny energiproduktion och kraftnät måste fortsätta att förenklas och förkortas.

Riksrevisionen granskar regeringens styrning av elnätsinvesteringar

Riksrevisionen genomför för närvarande en effektivitetsgranskning av regeringens styrning av investeringar i elnätsinfrastruktur. Iakttagelser i en förstudie indikerar att det finns brister i denna styrning. Granskningen syftar till att utreda om regeringen har styrt investeringar i elnäten och elproduktionen mot en effektiv elmarknad. Följande frågor ska besvaras:

- Har ansvariga aktörer tagit fram en ändamålsenlig planering?
- Har planeringen resulterat i tydlig styrning av ansvariga aktörer?
- Har de ansvariga aktörerna genomfört sina tilldelade uppdrag?
- Har genomförandet följts upp och avrapporterats tillräckligt?

Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport, med planerad publicering i mitten av april 2013. Regeringen kommer därefter att inom fyra månader kommentera rapporten i en skrivelse som lämnas till riksdagen för beredning i vederbörlig ordning.

Samordningsråd för smarta elnät

I propositionen Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem (2010/11:153) gjorde regeringen bedömningen att Sverige bör dra nytta av de möjligheter som skapas genom utvecklingen av s.k. smarta elnät. I propositionen uttalas bl.a. att ett oberoende samordningsråd kan spela en roll för att öka samverkan mellan alla berörda aktörer.

I maj 2012 tillsatte regeringen därför ett samordningsråd för smarta elnät (dir. 2012:48). Ordförande i rådet är Maria Khorsand, vd för Sveriges Tekniska Forskningsinstitut (SP). Rådet ska etablera en nationell kunskapsplattform och ta fram ett förslag på nationell handlingsplan för hur smarta elnät kan utvecklas i Sverige. Handlingsplanen ska innehålla framtidsscenarioer för hur smarta elnät kan och bör utvecklas i Sverige. Den ska även beskriva hur ansvarsfördelningen mellan olika aktörer bör se ut, hur affärsmodeller kan se ut och vilka nya tjänster som kommer att krävas. Även vilka behov det finns av forskning kring smarta elnät ska identifieras. Med hjälp av olika dialogforum ska fler kunna delta i arbetet, och fler aspekter belysas. Samordningsrådet ska slutredovisa sitt arbete 2014.

När det gäller det som sägs i motion 2012/13:N355 (M) om kommunernas planarbete i dessa sammanhang kan nämnas att det i samordningsrådets direktiv understryks att kommunerna har en viktig roll att spela genom ansvaret för den fysiska planeringen. Genom att integrera smarta elnät i planeringen och byggandet av hållbara städer finns potential både för bättre genomslag för nätets möjligheter och intressanta synergieffekter med annan infrastruktur. Av direktiven framgår vidare att i frågor om kommunernas roll i utvecklingen ska i samordningsrådet samråda med Sveriges Kommuner och Landsting. Som en del i arbetet med att ta fram en handlingsplan ska rådet dessutom kartlägga ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter för utvecklingen av smarta elnät samt roller och drivkrafter för andra aktörer (inklusive kommuner och näringsliv).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar först ställning till motionsyrkanden om s.k. smarta elnät. Därefter behandlas de förslag som gäller förtida delning av nätförstärkningskostnader. Avslutningsvis behandlar utskottet några övriga motioner med koppling till frågor elnätsutbyggnad.

Smarta nät

Utskottet har vid flera tillfällen de senaste åren behandlat motioner om s.k. smarta nät. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som finns i motion 2012/13:N366 (S) med innebörden att smarta nät bör bli en del av arbetet med att skapa ett hållbart energisystem. Att som motionärerna relativt oreflektat propagera för investeringar i smarta nät anser utskottet

emellertid vara en oansvarsfull hållning. Smarta elnät representerar i mångt och mycket ett brett och oprövat teknikområde som kan väntas innebära utmaningar på en mängd olika sätt. Därför välkomnar utskottet att regeringen har tillsatt ett samordningsråd med uppgift att etablera en nationell kunskapsplattform och ta fram ett förslag på en nationell handlingsplan för hur smarta elnät kan utvecklas i Sverige.

Sammantaget är det utskottets uppfattning att samordningsrådets arbete bör avvaktas och att det således inte är motiverat för riksdagen att ställa sig bakom motion 2012/13:N366 (S) i den del som gäller smarta nät. Här bör också noteras att kommunernas viktiga roll som ansvariga för den fysiska planeringen lyfts fram i samordningsrådets direktiv. Utskottet anser därför att det saknas skäl för riksdagen att bifalla motion 2012/13:N355 (M) där det begärs ett riksdagsuttalande om kommunernas planarbete med anknäytning till utbyggnaden av smarta nät.

Därmed avstryks de nämnda motionerna. Motion 2012/13:N366 (S) avstyrks i den berörda delen.

Förtida delning av nätförstärkningskostnader

De problem med tröskeeffekter som kan uppkomma när det gäller kostnader för nätförstärkning som tas upp i motionerna 2012/13:MJ424 (S) och 2012/13:N366 (S) har behandlats av utskottet vid flera tillfällen tidigare. Då har utskottet bl.a. redovisat att regeringen har gjort bedömningen att ett vidareutvecklat system med s.k. förtida delning av nätförstärkningskostnaden för storskaliga produktionsanläggningar för förnybar el borde införas och att utformningen av ett sådant system utreds i Regeringskansliet.

Utskottet anser därför att det inte finns något skäl för riksdagen att bifalla de förslag om tillkännagivanden på temat förtida delning av nätförstärkningskostnader som läggs fram i de ovannämnda motionerna. Motionerna avstyrks således i de berörda delarna.

Övriga frågor om elnätsutbyggnad

I likhet med vad som sägs i motion 2012/13:N366 (S) anser utskottet att det är viktigt med investeringar i stamnätet. Det handlar dels om att bygga bort de flaskhalsar som finns i systemet, dels om att se till att stamnätet kan möta de krav som tillkommande förnybar elproduktion innebär och dels om att genomföra omfattande reinvesteringar för att säkerställa en stabil och långsiktig driftssäkerhet.

Enligt utskottets bedömning delas denna uppfattning även av regeringen och Svenska kraftnät. Svenska kraftnät har föreslagit väsentligt ökade investeringsvolymerna framöver (över 5 miljarder kronor per år) vilket såväl regeringen som riksdagen har ställt sig bakom. De kraftigt ökade investeringsvolymerna ställer dock ökade krav på planering, analys av resursåtgång samt uppföljning och kontroll av verksamheten. Utskottet välkomnar därför att Svenska kraftnät för första gången har presenterat ett mer långsiktigt plandokument om utvecklingen av det svenska stamnätet. Dokumen-

tet innehåller Svenska kraftnäts syn på de utmaningar som väntar och de prioriteringar som affärsverket gör på ca 15 års sikt. Enligt affärsverket ska dokumentet ses som ett försök att öka transparensen i Svenska kraftnäts nätplanering och ge elmarknadens olika aktörer en möjlighet att påverka denna.

Utskottet vill också påminna om att Riksrevisionen för närvarande genomför en effektivitetsgranskning av regeringens styrning av investeringar i elnätinfrastruktur. Resultatet av granskningen kommer att publiceras i en rapport. Regeringens syn på iakttagelserna och slutsatserna i rapporten kommer sedan att presenteras i en skrivelse till riksdagen. I anslutning till detta får utskottet ytterligare möjligheter att fördjupa sig i frågor om elnätutbyggnad.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det finns en hög medvetenhet om behovet av investeringar i stamnätet hos berörda aktörer. Detta parat med tydliga ambitioner att effektivisera tillståndsprocesser både när det gäller miljö- och nätkoncessionsprövningar ger goda förutsättningar för det fortsatta arbetet med att bygga ut och att uppgradera såväl det svenska stamnätet för el som elnät på lägre nivåer i det svenska elsystemet.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2012/13:N366 (S) och 2012/13:N300 (V) i de berörda delarna.

Elcertifikat

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden om förändringar av elcertifikatssystemets mål och om hur elcertifikat tilldelas olika produktionsslag avslås av riksdagen. Utskottet anser bl.a. att flera pågående utredningar bör inväntas innan det finns skäl för riksdagen att agera på området. En motion om särredovisning av elcertifikatskostnader på privatkunders elfakturor avslås också.

Jämför reservationerna 11 (S, MP, V) och 12 (SD).

Bakgrund

Lagen (2003:113) om elcertifikat trädde i kraft i maj 2003. Regeringen föreslog våren 2009 i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163) att 2020 bör andelen förnybar energi i Sverige vara minst 50 procent av den totala energianvändningen. Bakgrunden till förslaget var att Sveriges bindande mål enligt det s.k. förnybartdirektivet är minst 49 procent. Regeringen bedömde bl.a. att elcertifikatssystemet skulle vidareutvecklas och att man borde sätta upp ett nytt mål för ökningen av den förnybara elproduktionen som innebär en ökning med 25 TWh till 2020 jämfört med läget 2002.

Våren 2010 antog riksdagen regeringens förslag om ändrade kvoter i elcertifikatssystemet och godkände det nya målet för ökningen av förnybar el (prop. 2009/10:133, bet. 2009/10:NU16). I en reservation (S, MP, V) förordades ett mål om minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och ett långsiktigt mål om minst 55 TWh ny förnybar el till 2030.

Hösten 2011 tog riksdagen ställning till regeringens proposition 2010/11:155 med förslag om en ny lag om elcertifikat (bet. 2011/12:NU6). Förslaget innebar bl.a. att det blir möjligt för Sverige att ha en gemensam elcertifikatsmarknad med andra länder. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och uttalade också stöd för att den gällande målnivån i elcertifikatssystemet på 25 TWh ny förnybar el till 2020 är väl avvägd och att målet ger goda förutsättningar för en utbyggnad av förnybar elproduktion. I en reservation (S, MP, V) framställdes krav på att målet för elcertifikatssystemet bör utvidgas till 30 TWh ny förnybar el till 2020 och att nya kvoter i elcertifikatssystemet som baseras på detta mål ska införas innan en gemensam elcertifikatsmarknad med Norge förverkligas.

Den 1 januari 2012 trädde avtalet mellan Sverige och Norge om en gemensam elcertifikatsmarknad i kraft. Det innebär att handel med elcertifikat kan ske över landsgränserna. Målet för den gemensamma elcertifikatsmarknaden är att öka den förnybara elproduktionen med 26,4 TWh mellan 2012 och 2020. Det motsvarar ca 10 procent av elproduktionen i de båda länderna.

I budgetpropositionen för 2013 gör regeringen bedömningen att elcertifikatssystemet fungerar väl och att den hittillsvarande ökningen av elproduktionen inom ramen för systemet ligger i linje med de mål som har satts upp.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) sägs att motionärernas mål för den svenska energipolitiken är att trygga tillgången på el och annan energi med en energiproduktion som har låg inverkan på hälsa, miljö och klimat – och att göra det på internationellt konkurrenskraftiga villkor. Motionärerna vill sätta fart på utbyggnaden av förnybara energikällor. De vill att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att höja målet till 30 TWh ny förnybar el till 2020 och 55 TWh till 2030 (yrkande 12).

I kommittémotion 2012/13:N402 av Lise Nordin m.fl. (MP) framförs att en tidigareläggning av utbyggnaden och en ökad ambitionsnivå i elcertifikatssystemet skulle höja priset på elcertifikat från dagens mycket låga nivåer, men att den samlade elkostnaden för svenska konsumenterna skulle minska. För att utbyggnaden av förnybar el inte ska avstanna bör den nuvarande ambitionsnivån i elcertifikatssystemet (+25 TWh år 2020 jämfört med 2002) tidigareläggas från 2020 till 2015. Ambitionsnivån för 2020 bör öka till minst +30 TWh och det bör införas en ny nivå om minst +55 TWh år 2030.

Vindkraften är helt beroende av subventioner för att bli lönsam, sägs det i motion 2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD). De stora pengarna kommer via elcertifikat. Motionärerna anser att elcertifikatssystemet snedvrider konkurrensen och är ett mycket kostsamt subventionssystem för samhället. De menar att systemet därför bör fasas ut genom att nya investeringar i vindkraft inte tilldelas elcertifikat.

I motion 2012/13:N368 av Lars Isovaara och Josef Fransson (båda SD) noteras det att elcertifikatsavgiften ingår i elpriset för privatkunder men redovisas separat för företagskunder. Enligt motionärerna bör det sistnämnda förhållandet även gälla för privatkunder. För att tydliggöra de specifika delarna i den totala elkostnaden bör det således klart framgå av elräkningen hur mycket privatkunden betalar för elcertifikaten.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. refereras underlag som pekar på att ambitionsnivån i elcertifikatssystemet bör höjas för att kunna ta till vara den potential som en fortsatt vindkraftsutbyggnad skulle innebära. Motionärerna förordar att elcertifikatssystemet höjs till 30 TWh för att främja utbyggnaden av förnybara energikällor till 2020. Motionärernas mål är 100 procent förnybart till 2040 med en kontrollstation 2030.

Vissa kompletterande uppgifter

Uppdrag till Energimyndigheten om elcertifikatssystemet

I regleringsbrevet för 2013 fick Energimyndigheten ett par uppdrag som berör elcertifikatssystemet. Inför den kontrollstation som äger rum 2015 ska Energimyndigheten analysera och föreslå eventuella justeringar av kvotpliktskurvan som behöver göras för att Sverige ska uppfylla åtagandet gentemot Norge i avtalet om en gemensam elcertifikatsmarknad. Vidare ska myndigheten identifiera och bedöma risker som kan leda till att utbyggnadstakten i förnybar elproduktion inte utvecklas som förväntat till 2020. Energimyndigheten ska även belysa torvens roll i elcertifikatssystemet samt analysera konsekvenserna av en eventuell utfasning av torven. Därutöver ska den historiska utvecklingen inom systemet analyseras, bl.a. med avseende på elcertifikatspriser, sparade elcertifikat och utfasning av anläggningar. I uppdraget ingår även att analysera marknadens funktionssätt, bl.a. när det gäller omsättning, likviditet, antal aktörer och marknadsklarering och vid behov föreslå åtgärder för att ytterligare förbättra funktionssättet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 14 februari 2014.

Energimyndigheten ska även tillsammans med Norges vassdrags- och energidirektorat genomföra en hearing om den gemensamma elcertifikatsmarknadens utveckling och funktionssätt. Hearingen ska genomföras senast den 15 maj 2015.

En analys av för- respektive nackdelar med en utvidgning av den gemensamma elcertifikatsmarknaden till fler länder ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2013.

Energimyndigheten ska också analysera hur gemensamma projekt enligt förnybartdirektivet kan finansieras och i vilken utsträckning valet av finansieringsmodell påverkar den gemensamma elcertifikatsmarknaden före och efter 2020 och konsumentpriset på el. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2013.

Redovisning av elcertifikat på elräkningen

En motion med samma innehåll som den nu aktuella 2012/13:N368 (SD) behandlades av utskottet hösten 2011 (bet. 2011/12:NU6). I samband med detta redovisade utskottet att regeringen i september 2011 gav Energimyndigheten i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkonsumenternas fakturor. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att det saknades anledning att föregripa den nyssnämnda utredningen.

I maj 2012 presenterade Energimyndigheten rapporten Särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkundens faktura (ER 2012:18). I rapporten slog myndigheten fast att det inte bör införas en reglerad särredovisning av elcertifikatskostnaden på fakturan. Som skäl angav Energimyndigheten bl.a. att systemet är konstruerat så att det är elleverantörerna som är kvotpliktiga och att det inte finns någon direkt koppling mellan den månadsvisa fakturan och en kostnad för elkunden. Därmed är fakturan en tveksam plats både för ett generellt krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden och ett krav på information om att elcertifikatskostnaden ingår i det totala elpriset. Rapporten har remissbehandlats (remisstiden gick ut den 11 januari 2013) och ärendet bereds för närvarande vidare inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Elcertifikatssystemet är ett centralt styrinstrument som på ett effektivt sätt ska stimulera framväxten av förnybar elproduktion. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att elcertifikatssystemet fungerar väl och att den hittillsvarande ökningen av elproduktionen inom ramen för systemet ligger i linje med de mål som har satts upp.

Utskottet vill här också erinra om att Energimyndigheten har fått ett antal uppdrag som innebär att delar av elcertifikatssystemet ses över inför den kontrollstation som ska genomföras 2015. Inom ramen för dessa uppdrag kommer även erfarenheterna från utvidgningen av elcertifikatsmarknaden till Norge att kunna beaktas. Utskottet ser inga skäl för riksdagen att agera innan utredningsuppdragen har redovisats. Således bör samtliga motionsyrkanden om ändringar av elcertifikatssystemets mål och om hur elcertifikat tilldelas olika produktionsslag lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstryker således motionerna 2012/13:N366 (S), 2012/13:N402 (MP), 2012/13:N344 (SD) och 2012/13:N300 (V) i de här berörda delarna.

Förslaget i motion 2012/13:N368 (SD) om en separat redovisning av elcertifikatsavgifterna på privatkunders elfakturor bör också avslås av riksdagen. Här anser utskottet att den pågående beredningen i Regeringskansliet av förslag med direkt koppling till denna fråga bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder.

Kommunala energibolag

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden om kommunala energibolags roll på energimarknaden avslås av riksdagen. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående beredning av utredningsförslag inom Regeringskansliet och till att undantag från kommunallagens lokaliseringssprincip bör göras med stor återhållsamhet.

Jämför reservation 13 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2012/13:N382 av Lise Nordin m.fl. (MP) slås det fast att det behövs en mångfald av goda krafter för att nå det övergripande målet om 100 procent förnybar energi. De kommunala energibolagen har spelat en viktig roll för att utveckla förnybar energiteknik men de begränsas i dag av såväl konkurrenslagen som kommunallagens bestämmelser om lokaliseringssprincipen. Motionärerna anser att det är dags att lösa begränsningarna för de kommunala energibolagen och att ändra lagstiftningen så att de kan agera på samma villkor som andra energibolag.

Vissa kompletterande uppgifter

Kommunala energibolags konkurrenssituation

Motioner om de kommunala energibolagens konkurrenssituation liknande den nu aktuella 2012/13:N382 (MP) behandlades av utskottet våren 2012 (bet. 2011/12:NU22). I det nyssnämnda betänkandet finns en utförlig redovisning av gällande bestämmelser på området, däribland den s.k. lokaliseringssprincipen i kommunallagen och de undantag som finns från denna princip i vissa specialförfattningar, bl.a. i ellagen, naturgaslagen och fjärrvärmelagen.

De vid tillfället aktuella motionerna avstyrktes av utskottet. Utskottet hänvisade bl.a. till att utfallet av Energimyndighetens utredning av marknaden för energitjänster bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder med inriktning på frågor om konkurrensförhållandena på marknaden för energitjänster i allmänhet eller kommunernas roll i synnerhet. Vidare noterade utskottet att regeringen har deklarerat en grundläggande restriktiv

hållning till undantag från kommunallagens lokaliseringsprincip. I en reservation (S, MP, V) förordades en utvidgning av det s.k. elundantaget till att även omfatta annan ledningsbunden infrastruktur.

I början av februari 2012 uppdrog regeringen åt Energimyndigheten att analysera konkurrensförhållandena på den svenska energitjänstemarknaden. Enligt regeringsbeslutet ska myndigheten bl.a. analysera konkurrensförhållandena mellan kommunalt ägda energibolag och andra energibolag när det gäller tillhandahållande av energitjänster.

I slutet av oktober 2012 redovisade Energimyndigheten rapporten Finns det konkurrenshinder på marknaden för energitjänster? (ER 2012:26). I rapporten finns inga skarpa förslag till ändringar i det befintliga regelverket. Enligt uppgift från Näringsdepartementet kommer rapporten därför troligtvis inte att skickas ut på remiss. Däremot analyserar departementet för närvarande om slutsatserna i rapporten ska leda till några andra åtgärder.

Interpellationsdebatt om kommunala energibolag

I maj 2012 riktade Kent Persson (V) en interpellation till it- och energiminister Anna-Karin Hatt på temat kommunala energibolag. Interpellanten pekade på att de kommunala energibolagen har svårt att hävda sig både på grund av den tilltagande konkurrensen, bestämmelserna i kommunallagen och nya regler om offentlig säljverksamhet. Interpellanten ville veta vilka åtgärder statsrådet avsåg att vidta för att klargöra regelverket så att energibolag kan erbjuda energitjänster oavsett bolagets ägarform.

Under interpellationsdebatten den 20 juni 2012 framförde statsrådet Hatt att regeringen anser att en väl fungerande marknad för energitjänster har stor betydelse för energieffektivisering hos slutkonsumenterna och välkomnar en utveckling av den svenska energitjänstemarknaden.

Frågan om konkurrensen mellan privata och kommunala energibolag måste, enligt regeringens bedömning, hanteras i ett helhetsperspektiv i fråga om åtgärder för att främja utvecklingen av energitjänstemarknaden. Energimyndighetens analys ger en översiktlig beskrivning av den aktuella situationen, men innan eventuella åtgärder föreslås måste kunskapen om marknadssituationen och framför allt konkurrensförhållanden mellan olika typer av bolag fördjupas. Statsrådet hänvisade till det ovannämnda uppdraget till Energimyndigheten att analysera konkurrensförhållandena på energitjänstemarknaden och menade att det först därefter är möjligt att dra eventuella slutsatser av analysen.

Vidare redovisade statsrådet att regeringens linje är att det som sätter gränserna för kommunernas verksamhet bör grundas på lokaliseringsprincipen i kommunallagen. Undantag från denna lokaliseringsprincip bör göras med väldigt stor återhållsamhet, med tanke på dess grundläggande principiella värde för den kommunala verksamheten. Nya lagstiftade förslag om undantag från lokaliseringsprincipen måste, enligt statsrådet, bygga på en branschanalys där man ser om det föreligger ett marknadsmisslyckande, om det är så att de privata alternativen helt saknas eller om det kan vara

motiverat att det offentliga ingriper för att förbättra marknadens funktions-sätt genom att t.ex. eliminera etableringshinder eller skapa stordriftsförde-lar eller ökad effektivitet.

Utskottets ställningstagande

Våren 2012 avslag riksdagen ett förslag motsvarande det nu aktuella i motion 2012/13:N382 (MP) (bet. 2011/12:NU22). Utskottet hänvisade då till att Energimyndigheten hade fått i uppdrag att se över marknaden för energitjänster och att då även belysa kommunernas roll. Utredningen har presenterats och det pågår överväganden inom Regeringskansliet om vilka eventuella åtgärder rapporten bör leda till. Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa detta arbete. Därutöver instämmer utskottet i det som har anförts av företrädare för regeringen om att undantag från den i sammanhanget ofta ifrågasatta lokaliseringsprincipen i kommunallagen bör göras med stor återhållsamhet, med tanke på dess grundläggande principi-ella värde för den kommunala verksamheten.

Därmed avstryks motion 2012/13:N382 (MP).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Elområden, punkt 2 (S)**

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Ingemar Nilsson (S) och Marie Nordén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:N247 av Tomas Eneroth och Clas-Göran Carlsson (båda S) och avslår motionerna

2012/13:N275 av Thomas Strand m.fl. (S),

2012/13:N304 av Hans Hoff (S) och

2012/13:N376 av Hillevi Larsson (S).

Ställningstagande

Regeringen är ansvarig för indelningen av Sverige i fyra elområden, och den propagerar ivrigt för fortsatt integration av den nordiska och den kontinentaleuropeiska elmarknaden. Utökade möjligheter att exportera el ses som något odelat positivt. Vad regeringen dock tycks bortse från är att elöverföringskapaciteten genom Sverige är begränsad och att elexporten från både norra Sverige och Norge belastar stamnätet på ett sätt som pressar upp priserna i vissa delar av landet. Enligt vår uppfattning är det inte rimligt att elkonsumenter i södra Sverige ska behöva bära de kraftiga elprisökningar som kan uppkomma till följd av att norska och svenska elbolag sänder elen genom Sverige för att sälja den till Tyskland, Danmark och Polen.

Möjligen signalerar elprisskillnaderna var det behövs investeringar i elnätet och i elproduktionen, men samtidigt innebär ökade elpriser påtagligt försämrade investeringskalkyler i sådan industri som är beroende av konkurrenskraftiga elpriser. Det kan i sin tur leda till att investeringar i produktion görs i andra länder och att konkurrenskraften hos företagen i södra Sverige hotas. Vi menar att den nuvarande indelningen i elområden försämrar förutsättningarna för jobb och välfärd i Sverige och anser, i likhet med vad som efterfrågas i motion 2012/13:N247 (S), att det bör göras

en översyn och förändring av elområdena. Motionen tillstyrks således. Vi sympatiserar också med liknande tankegångar i motionerna 2012/13:N275 (S) och 2012/13:N304 (S). Genom att tillstyrka motion 2012/13:N247 (S) anser vi dock att de två sistnämnda motionerna också är helt eller delvis tillgodosedda och att de därför kan avstyrkas. Även motion 2012/13:N376 (S) avstyrks.

2. Elområden, punkt 2 – motiveringen (MP)

av Lise Nordin (MP).

Ställningstagande

Införandet av elområden har lett till ett ökat intresse för att bygga ut den förnybara energiproduktionen i södra Sverige. Jag ser således fördelar med principen att skapa incitament för ny elproduktion i de områden där efterfrågan är som störst. I södra Sverige finns bl.a. goda förutsättningar för och planer på att bygga ut den havsbaserade vindkraften. Denna energiresurs kommer att kunna leverera lika mycket el som kärnkraftverket i Barsebäck gjorde. Utbyggnad av lokal och regional produktion leder också till ett effektivare energisystem utan de förluster som ofrånkomligen uppkommer i samband med överföring av el på långa avstånd.

Jag vill här dock även framhålla att jag ser det som besvärande att elområdesreformen genomfördes så hastigt att dess konsekvenser inte var tillräckligt väl analyserade. Ett mer genomtänkt införande hade inneburit att man med god framförhållning hade kunnat bygga ut ny förnybar elproduktion och överföringskapacitet. Detta hade bidragit till att minimera den prisvariation som emellanåt har förekommit mellan elområdena.

I likhet med vad företrädare för Miljöpartiet tidigare har gett uttryck för (se bet. 2011/12:NU22) anser jag det vara otillfredsställande att riksdagen aldrig fick möjlighet att ta ställning i frågan om införande av elområden. Det är, enligt min uppfattning, beklagligt att vi folkvalda ställdes inför fullbordat faktum när det gäller en fråga som har så pass stor betydelse för såväl enskilda människors ekonomi som det svenska näringslivets konkurrenskraft.

Därmed avstyrks de motioner som är aktuella här.

3. Elområden, punkt 2 – motiveringen (V)

av Kent Persson (V).

Ställningstagande

Enligt min uppfattning visar elområdesindelningens effekter på elpriserna tydligt på de brister som finns i det svenska energisystemet. Att som utskottets majoritet tidigare har gjort, peka ut stängningen av Barsebäck som huvudorsak till den uppkomna situationen är dock felaktigt. I likhet med vad jag anförde när liknande motioner behandlades av utskottet våren

2012 vill jag understryka att överenskommelsen från 1997 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet om att stänga Barsebäcks båda reaktorer bl.a. innehöll villkor om att stängningen inte fick leda till höjda elpriser eller till att industrins tillgång på el skulle minska. Åtgärder vidtogs också för att motverka sådana effekter.

Att enbart lasta problemen med elområdesreformen på den borgerliga regeringen är dock historielöst. Tidigare socialdemokratiska regeringar har också ett inte obetydligt ansvar för bristerna i överföringen mellan norra och södra Sverige. Trots att bristerna i överföringskapaciteten är kända sedan länge visar Svenska kraftnät en besvärande oförmåga att lösa situationen.

Enligt min uppfattning är frågorna om elområdenas införande och om reformens konsekvenser således betydligt mer komplexa än de framställs av företrädarna för såväl nuvarande regeringspartier som för Socialdemokraterna i utskottet.

Därmed avstyrks de motioner som är aktuella i avsnittet.

4. Nettodebitering av el, punkt 3 (MP, V)

av Kent Persson (V) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 1 och

2012/13:N387 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Småskalig produktion av förnybar el skulle kunna vara ett mycket värdefullt bidrag till omställningen av det svenska energisystemet. Mindre vindsnurror och solcellsanläggningar skulle inte bara bidra till ökad hållbarhet utan också göra det möjligt för både hushåll och företag att minska sina elkostnader.

Vi instämmer i vad som sägs i motionerna 2012/13:N253 (MP) och 2012/13:N387 (V) om att ett snabbt och effektivt sätt att öka intresset för egenproducerad el är att ge alla mindre elleverantörer rätt till nettodebitering. I likhet med motionärerna efterfrågar vi en lag som ger alla småskaliga elproducenter rätt att kräva nettodebitering av det lokala elnätsföretaget oavsett vilken nätoperatör man är ansluten till. Vi vill också att tiden för kvittning av konsumtion och produktion ska förlängas till att gälla års-, halvårs- eller kvartalsvis.

Mot bakgrund av att alla tekniska förutsättningar finns på plats anser vi det vara beklagligt att utvecklingen ska bromsas av rent administrativa hinder. Regeringens långbänksdragning av nettodebiteringsfrågan anser vi inte har varit rimlig, mot bakgrund av den breda politiska enighet som finns bakom utökade möjligheter till nettodebitering. Nu krävs handling för att potentiella småskaliga elproducenter inte ska ta tappa intresset innan de ens har kommit ur startgroparna.

Därmed tillstyrks motionerna 2012/13:N253 (MP) och 2012/13:N387 (V) i de berörda delarna.

5. Timmätning, punkt 4 (S, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Kent Persson (V), Ingemar Nilsson (S) och Marie Nordén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 17 och avslår motionerna 2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2 och 2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Den pågående timmättningsreformen på elområdet anser vi vara vällovlig. Vi menar dock att det saknas en sammanhållande kraft i arbetet som kan sörja för nödvändig samordning av de olika reformstegen och säkerställa att genomförandet blir effektivt. Mot den bakgrunden ställer vi oss bakom det som sägs i motion 2012/13:N366 (S) om att Energimyndigheten bör få ett samordningsansvar för införandet av timdebitering. Det nyssnämnda motionsyrkandet tillstyrks således. Motionerna 2012/13:N253 (MP) och 2012/13:N406 (MP) avstyrks i de här berörda delarna.

6. Timmätning, punkt 4 (MP)

av Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2 och
2012/13:N406 av Lise Nordin (MP) yrkandena 3 och 4 samt
avslår motion
2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 17.

Ställningstagande

Alla möjligheter till ökad hållbar småskalig elproduktion måste tas till vara samtidigt som det måste ges goda förutsättningar för elkonsumenter att se värdet av att hushålla med el. I båda dessa fall är utökad timmätning och därtill knutna affärsmodeller viktiga medel. Jag välkomnar mot den bakgrunden det arbete som pågår med att införa timmätning för fler elkunder i Sverige. Samtidigt tvingas jag konstatera att timmätningsreformen endast kommer att nå en begränsad grupp elkonsumenter och noterar att det saknas en mer ambitiös plan som syftar till att ge alla hushåll möjlighet att få sin el mätt och debiterad per timme. Min hållning i denna fråga överensstämmer med vad som sägs i motion 2012/13:N406 (MP).

Jag tillstyrker även den del i den nyssnämnda motionen som innebär att riksdagen uppmanar regeringen att tillse att nätavgiften för eldistribution slopas och läggs in i det rörliga elpriset. Enligt min uppfattning skulle ett elpris utan fasta kostnader kunna bidra till att göra åtgärder för energieffektivisering i hushållen mer lönsamma och därigenom minska elanvändningen och behovet av utbyggd distributionskapacitet. Att på detta sätt minska distributionskostnaderna skulle gagna såväl hushållens som samhällets ekonomi.

Avslutningsvis instämmer jag i det som sägs i motion 2012/13:N253 (MP) om det märkliga i att man som småskalig elproducent kan straffas om ens anläggning skulle producera några kilowattimmar mer än vad hushållet konsumerar. Enligt min uppfattning är ett avgiftssystem med sådana konsekvenser inte rimligt. I likhet med vad som sägs i motionen bör mindre elleverantörer i stället ges den lagstadgade rätten att leverera el till nätet utöver den egna konsumtionen upp till en viss nivå utan att i efterhand riskera att behöva betala nätavgift.

Därmed tillstyrks de båda ovannämnda motionerna i de berörda delarna. Motion 2012/13:N366 (S) avstyrks i den här aktuella delen.

7. Smarta nät, punkt 6 (S, MP, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Kent Persson (V), Ingemar Nilsson (S), Marie Nordén (S) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 16 och avslår motion 2012/13:N355 av Staffan Anger (M).

Ställningstagande

En effektivare elanvändning och ökade möjligheter för små elkonsumenter att producera förnybar el är bara två exempel på vad som skulle kunna underlättas betydligt genom satsningar på framtidens smarta elnät och smarta elmätare. Det är vår övertygelse att smarta nät kommer att bli nödvändiga när de fossila bränslena avvecklas. El från förnybara energikällor ställer dessutom större krav på de svenska elnätens funktionalitet. Vi vill därför prioritera utbyggnaden av smarta elnät som en del av en nödvändig omställning till en mer hållbar och värdeburen tillväxt. Den tekniska utvecklingen går snabbt när det gäller förnybar elproduktion, och det gäller att takten inte bromsas av att utvecklingen på elöverföringsområdet inte har samma tempo.

Vi välkomnar tillkomsten av ett samordningsråd för satsningar på smarta nät men anser att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen ytterligare ska understryka betydelsen av att utvecklingen på detta område bejakas. Ett tydligt riksdagsuttalande kan ge samordningsrådet momentum i deras arbete med att ta fram en progressiv handlingsplan som kan ligga till grund för en offensiv hållning till smarta nät och dess centrala roll för utvecklingen av ett förnybart energisystem.

Sammantaget förordar vi alltså ett tillkännagivande i linje med vad som efterfrågas i motion 2012/13:N366. Motionen tillstyrks således i den berörda delen. Motion 2012/13:N355 (M) avstyrks.

8. Förtida delning av nätförstärkningskostnader, punkt 7 (S, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Kent Persson (V), Ingemar Nilsson (S) och Marie Nordén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:MJ424 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 19 och 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Regeringen talar gärna vitt och brett om vikten av att utveckla ett tredje förnybart ben i det svenska energisystemet. Kopplingen mellan luftiga visioner av detta slag och konkret handling till gagn för tillkomsten av förnybar energi är emellertid ofta svag.

Ett exempel på detta är oförmågan att presentera förslag när det gäller förtida delning av nätförstärkningskostnader. Den nuvarande ordningen med höga kostnadströsklar för de som väljer att bygga ett nät och sedan i princip inga eller låga kostnader för de som kopplar in sig på den befintliga ledningen och utnyttjar ledig kapacitet hämmar på ett högst påtagligt sätt framväxten av regeringens så hett åtrådda tredje ben. Det leder exempelvis till en situation där möjliga vindkraftsexploatorer lurpassar på varandra snarare än att med gemensamma ansträngningar leda utvecklingen mot ett hållbart energisystem.

Att regeringen har sagt sig vilja komma till rätta med denna typ av problem klingar dock falskt mot bakgrund av att frågan nu har beretts inom Regeringskansliet under flera år. Intrycket är snarare att regeringen tror att problemet ska försvinna av sig självt eller att regeringens tidigare utfästelser om att ta tag i frågan ska falla i glömska.

För att säkerställa att regeringen nu går från ihåliga löften till praktisk handling när det gäller frågor om förtida delning av nätförstärkningskostnader anser vi att riksdagen bör bifalla de krav på tillkännagivanden som finns i motionerna 2012/13:MJ424 (S) och 2012/13:N366 (S). De båda motionerna tillstyrks således i de berörda delarna.

9. Övriga frågor om elnätsutbyggnad, punkt 8 (S)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Ingemar Nilsson (S) och Marie Nordén (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 20 och avslår motion 2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

I vår reservation i anslutning till avsnittet om elområden har vi konstaterat att elöverföringskapaciteten genom Sverige är begränsad och att elexporten från både norra Sverige och Norge belastar stamnätet på ett sätt som pressar upp priserna i vissa delar av landet. Bristerna i stamnätet försämrar dock även förutsättningarna för utbyggnaden av förnybar elproduktion.

Vi anser att riksdagen därför bör ställa sig bakom ett uttalande i linje med vad som föreslås i motion 2012/13:N366 (S) om betydelsen av att överföringskapaciteten mellan de norra delarna av landet och de södra förstärks för att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av den förnybara elproduktionen. Den nyssnämnda motionen tillstyrks i den berörda delen.

Motion 2012/13:N300 (V) avstyrks i de här berörda delarna.

10. Övriga frågor om elnätsutbyggnad, punkt 8 (V)

av Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 9 och 10 samt avslår motion

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 20.

Ställningstagande

Jag instämmer i det som sägs i motion 2012/13:N300 (V) om att stamnätskapaciteten måste byggas ut. Förnybar elproduktion som tillkommer i landets norra delar måste kunnas överföras till södra Sverige där elförbrukningen är större. Jag anser att regeringen måste se till att Svenska kraftnät utvecklar sina handlingsplaner för elnäten. Yrkandet i den nyssnämnda motionen om ett tillkännagivande med den innebörden tillstyrks därför.

Vidare vill jag understryka vikten av att tillståndsgivningen för nätkoncessioner också snabbas upp. Ledtiderna för projekt av detta slag har ökat radikalt under de senaste åren, och det är därför motiverat att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen klargör vikten av att tillståndsgivningen effektiviseras. Motionen tillstyrks således även i denna del.

Motion 2012/13:N366 (S) avstyrks i den här aktuella delen.

11. Elcertifikat, punkt 9 (S, MP, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Kent Persson (V), Ingemar Nilsson (S), Marie Nordén (S) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 2,

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 12 och

2012/13:N402 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna

2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 2,

2012/13:N368 av Lars Isovaara och Josef Fransson (båda SD) och

2012/13:N402 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

För att uppnå en långsiktigt hållbar energiförsörjning i Sverige krävs en snabb utbyggnad av den förnybara energiproduktionen tillsammans med kraftfulla satsningar på energieffektivisering. Vi är i grunden positiva till det gemensamma elcertifikatssystemet med Norge men beklagar att det har utformats på ett sådant sätt att Sverige låser fast sig vid målet om 25 TWh ny förnybar el fram till 2020. Enligt vår mening är möjligheterna att bygga ut ny förnybar elproduktion i Sverige betydligt större än dessa 25 TWh. Bara investeringsviljan i vindkraft är mer omfattande än vad elcertifikatssystemets nuvarande mål kan möta. Vi vill därför att målet ska höjas till minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och till minst 55 TWh till 2030. Detta innebär att vi tillstyrker motionerna 2012/13:N366 (S), 2012/13:N402 (MP) och 2012/13:N300 (V) i de delar som har den innebörden. Vi ställer oss i dagsläget dock inte bakom förslaget i motion 2012/13:N402 (MP) om att den nuvarande ambitionsnivån i elcertifikatssystemet ska tidigareläggas. Inte heller motionerna 2012/13:N344 (SD) och 2012/13:N368 (SD) bör bifallas av riksdagen. Den förstnämnda av dessa båda motioner ger uttryck för en rent fientlig inställning till vindkraft som vi helt avfärdar. Den andra motionen gäller en fråga som har utretts av Energimyndigheten, vars förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

12. Elcertifikat, punkt 9 (SD)

av Anna Hagwall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 2 och

2012/13:N368 av Lars Isovaara och Josef Fransson (båda SD) samt avslår motionerna

2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 2,

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 12 och

2012/13:N402 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Den omfattande vindkraftsutbyggnaden i Sverige subventioneras med stora pengar utan att några signifikanta miljövinster går att påvisa. Jag anser att det är mycket viktigt att detta synsätt ges möjlighet att komma till uttryck i skuggan av de vindkraftsfrälsta tongångar som så påtagligt dominerar debatten på området. Vindkraftens förträfflighet är nämligen något man inte får ifrågasätta om man vill vara en del av det politiskt korrekta etablissemanget. Vindkraften kan nästan betraktas som en ”helig ko” som flera partier har investerat betydande energipolitisk prestige i.

Denna grundläggande hållning överensstämmer väl med det som sägs i motion 2012/13:N344 (SD) om att ta bort tilldelningen av elcertifikat till framtida investeringar i vindkraft. Vindkraften subventioneras som sagt på olika sätt, och mest pengar kommer från elcertifikaten. Elcertifikatssystemet snedvrider konkurrensen och är ett mycket kostsamt subventionssystem för samhället. Det bör därför fasas ut. Ett lämpligt första steg är att inte tilldela nya investeringar i vindkraft några elcertifikat. Den nyssnämnda motionen tillstyrks således i den berörda delen.

Jag tillstyrker även motion 2012/13:N368 (SD) om att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att agera för att få till en separat redovisning av elcertifikatskostnaden på privatkunders elfakturor. För att alla ska förstå hur mycket de får betala för elcertifikaten bör denna kostnad tydligt framgå av elräkningen i stället för att som i dag smusslas undan som en del av elpriset.

Övriga motioner i avsnittet – som i de berörda delarna alla gäller ytterligare utvidgning av elcertifikatssystemet – avstyrks.

13. Kommunala energibolag, punkt 10 (S, MP, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Kent Persson (V), Ingemar Nilsson (S), Marie Nordén (S) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:N382 av Lise Nordin m.fl. (MP).

Ställningstagande

För att lyckas hejda klimatförändringarna behövs alla goda krafter. De kommunala energibolagen har spelat en viktig roll för att utveckla förnybar energiteknik, men de begränsas i dag av konkurrenslagen såväl som av kommunallagens lokaliseringsprincip. Lokaliseringsprincipen hämmar exempelvis utvecklingen av nya och innovativa miljötekniska lösningar genom att styra mot alternativ som är mindre kostnadseffektiva och som har sämre miljöprestanda. Vi anser att de kommunala energibolagen måste ges möjlighet att agera på samma villkor som andra energibolag.

Likvärdiga villkor i kombination med de kommunala bolagens planeringshorisont – som ofta tillåts inkludera andra överväganden än rent kvartalsekonomiska – skulle kunna bidra till att många samhällsnyttiga och kommersiellt intressanta miljötekniska lösningar tas fram.

För klimatets och den miljötekniska utvecklingens skull är det, enligt vår uppfattning, angeläget att ändra lagstiftningen så att det kraftfulla redskap som de kommunala bolagen utgör kan användas bättre. Vi menar att en översyn med den inriktningen bl.a. bör omfatta kommunallagens lokaliserings- och självkostnadsprinciper och möjligheterna att eventuellt utvidga de undantag från dessa principer som redan i dag finns i vissa specialförfattningar.

Därmed tillstyrker vi motion 2012/13:N382 (MP).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:70 Prövning av nätkoncession:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:MJ424 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör bereda Svenska Kraftnäts förslag om förtida delning av nätanslutningskostnader vid förnybar elproduktion till havs.

2012/13:N247 av Tomas Eneroth och Clas-Göran Carlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elprisområden.

2012/13:N253 av Lise Nordin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nettodebitering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre elleverantörers rätt att leverera el till nätet utan att riskera nätavgift.

2012/13:N256 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ellagstiftningen för att uppmuntra små anläggningar.

2012/13:N275 av Thomas Strand m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av elområden.

2012/13:N288 av Lars Tysklind (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka att elnätsbolag skapar inlåsnings effekter genom att binda kunderna till tekniska lösningar.

2012/13:N300 av Kent Persson m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en höjning av elcertifikatssystemet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklingsplaner för elnäten.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillståndsgivningen för nätkoncessioner.

2012/13:N304 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av de negativa konsekvenserna av elområdesindelningen för näringslivet i södra Sverige.

2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort elcertifikatstilldelningen för framtida investeringar i vindkraft.

2012/13:N355 av Staffan Anger (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommuners planarbete.

2012/13:N366 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja målet till 30 TWh ny förnybar el till 2020 och 55 TWh till 2030.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om smarta nät som en viktig del av energiomställningen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Energimyndigheten bör få ett samordningsansvar för processen med införandet av timdebitering.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör bereda Svenska Kraftnäts förslag om en förtida delning av nätanslutningskostnaderna vid förnybar elproduktion till havs.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över vilka ytterligare behov det finns av framtida investeringar i fråga om överföringskapaciteten i stamnätet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende granskning av den nya nättariffmodellen.

2012/13:N368 av Lars Isovaara och Josef Fransson (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om separat redovisning av avgift för elcertifikat.

2012/13:N376 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort indelningen i elprisområden i Sverige i väntan på att överföringskapaciteten i elnätet byggs ut.

2012/13:N382 av Lise Nordin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen i syfte att ge kommunala energibolag möjlighet att verka på energimarknaden på lika villkor som andra företag.

2012/13:N387 av Jens Holm m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nettodebitering.

2012/13:N402 av Lise Nordin m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tidigarelägga den till 2020 planerade utbyggnaden av förnybar el inom ramen för elcertifikatssystemet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka ambitionsnivån inom ramen för elcertifikatssystemet från befintliga plus 25 TWh (jämfört med 2002) till minst plus 30 TWh år 2020.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en ny ambitionsnivå för elcertifikatssystemet så att det år 2030 uppgår till minst plus 55 TWh jämfört med 2002.

2012/13:N406 av Lise Nordin (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att timmätning av el bör införas i alla hushåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nätavgiften för eldistribution bör slopas och läggas in i det rörliga elpriset.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i ellagen
(1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 1, 2, 4, 5 och 13–18 §§, 3 kap. 3 §, 5 kap. 26 § och 13 kap. 5 § samt rubriken närmast före 2 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tjugotre nya paragrafer, 2 kap. 1 a, 1 b, 4 a, 8 b, 15 a–15 k och 16 a–16 c §§, 3 kap. 3 a § och 13 kap. 6–9 §§, samt närmast före 2 kap. 15 b, 15 j, 16 a, 17 och 18 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 2 kap. 19 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Återställningsåtgärder”.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.**

1 §

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) av *regeringen*. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

1 a §

Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

11 b §, 4 a § andra stycket, 5 § andra stycket, 11 a § andra stycket, 15 a §, 15 b § tredje stycket, 15 j § andra stycket, 16 § fjärde stycket, 16 a § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § tredje stycket finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret, om Försvarsmakten begär det.

Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

1 b §

Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

2 §

En nätkoncession *skall* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *skall* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

En nätkoncession *ska* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *ska* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms *ska följande särskilt beaktas:*

1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,

2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,

3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och

4. konsekvenser för berörda kunder.

4 §¹

Regeringen får *föreskriva* undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Regeringen får *meddela föreskrifter* om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

¹ Senaste lydelse 2002:653.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 §. Undantag får medges bara för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag skall medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningar omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område, där ledningen eller ledningarna är belägna.

Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en elektrisk starkströmsledning, lämna ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket.

4 a §

Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

Regeringen prövar frågor om medgivande av undantag, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

5 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan behövlig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas utan hinder av bestämmelsen i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i av-

Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots det som anges i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

vaktan på att ansökan om nät-koncession slutligt avgörs.

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

8 b §

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt 8 a § andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

13 §²

En nätkoncession skall meddelas för fyrtio år, om den avser linje, och för tjugofem år, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

En nätkoncession gäller tills vidare.

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden hos en nätkoncession som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

14 §

Nätkoncessionens giltighetstid får på ansökan av koncessionshavaren förlängas med fyrtio år i taget, om nätkoncessionen avser linje, och med tjugofem år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

En nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 13 § andra stycket, får förlängas med upp till femton år i taget efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Om sökanden begär det, får det beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

² Senaste lydelse 2004:876.

I ett ärende om förlängning av giltighetstiden skall 2 § andra stycket och 6–11 §§ tillämpas.

Ansökan om förlängning av giltighetstiden skall göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut.

Vid prövning av en ansökan enligt första stycket tillämpas 6–8 a, 10 och 11 §§.

En ansökan enligt första stycket ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

15 §

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av *koncessionshavaren*, en *nätkoncessions giltighetstid* förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av *nätkoncessionshavaren*, *giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid*, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

15 a §

Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 14 eller 15 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprovning av nätkoncession

15 b §

En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor.

En omprovning får göras först fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 14 § första stycket andra meningen, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

15 c §

Nätmyndigheten får besluta att en omprövning enligt 15 b § ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten får också besluta att inleda en omprövning på eget initiativ.

En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten.

15 d §

En omprövning enligt 15 b § ska inledas, om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.

En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

15 e §

Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning enligt 15 b § ska inledas i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

15 f §

En omprövning enligt 15 b § ska avse följande krav:

1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,

2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 7 §, och

3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 8 §.

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 11 §.

15 g §

Vid en omprövning enligt 15 b § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken.

Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning vid en omprövning. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag tillämpas 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

15 h §

Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

15 i §

Sedan en omprövning enligt 15 b § har gjorts får en sådan omprövning göras på nytt först fyrtio år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Ändring av villkor*15 j §*

Villkor för en nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

15 k §

Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år flutit efter det att villkor senast

meddelades. Nätkoncessionen får då förenas med nya villkor.

Överlåtelse och upphörande av nätkoncession

16 §³

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om överlåtelse av nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Färdigställande av ledning

16 a §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl, får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

16 b §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 16 a § löper ut till

³ Senaste lydelse 2009:892.

nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.

16 c §

En innehavare av en nät-koncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Rätt att ta ledning ur bruk

17 §

En koncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år *utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk om ledningen inte utgör en utlandsförbindelse.*

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt ur elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd *skall* meddelas för viss tid.

En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte *utan tillstånd* vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt *från* elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd *ska* meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Återkallelse av nätkoncession

18 §⁴

En nätkoncession *skall* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

En nätkoncession *ska* återkallas helt eller delvis,

⁴ Senaste lydelse 2004:876.

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, eller

3. om *koncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

3. om *nätkoncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 16 a §.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

3 kap.

3 §⁵

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *skall* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *skall* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *skall* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *skall* omfattas av samlad redovisning *skall* fattas när det *föreligger* ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om *förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession enligt 2 kap. 14 §*, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §.

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *ska* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *ska* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *ska* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *ska* omfattas av samlad redovisning *ska* fattas när det *finns* ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. *Ett sådant* beslut *får* också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

⁵ Senaste lydelse 2002:121.

Sådant beslut *kan* också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *skall* det anges när den samlade redovisningen *skall* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *skall* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten *bestämmer*. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *ska* det anges när den samlade redovisningen *ska* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *ska* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten *anger i beslutet*. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

3 a §

Nätkoncession för område ska redovisas skilt från nätkoncession för linje.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

5 kap.

26 §⁶

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *regeringen eller den myndighet som regeringen enligt 2 kap. 16 § har bemyndigat att pröva frågan om överlåtelse av nätkoncessionen.*

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.*

⁶ Senaste lydelse 2009:892.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *myndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. *Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.*

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *nätmyndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. *Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.*

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

13 kap.

5 §⁷

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3, 6–8, 9 b, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 1 a, 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§, 8 kap. 4 a § samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.

6 §

Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till mark- och miljödomstol:

1. beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§, med undantag för ärenden som avser en stamledning,

⁷ Senaste lydelse 2012:335.

2. beslut om gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §,

3. beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en regionledning som inte är en utlandsförbindelse,

4. beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket,

5. beslut om återkallelse av nätkoncession enligt 2 kap. 18 §, och

6. beslut om återställningsåtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§.

7 §

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 §,

b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,

d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,

e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

f) metodprövning enligt 4 kap. 1 a §,

g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,

j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och

k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

8 §

Andra beslut enligt denna lag än dem som anges i 6 och 7 §§ får inte överklagas till domstol.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut än dem som anges i 5–7 §§.

9 §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Den som vill överklaga med stöd av första stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

2. Trots det som anges i 2 kap. 1 a § ska ärenden som har inletts hos regeringen före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts prövas av regeringen.

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

4. En nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare.

En nätkoncession för linje som gäller vid ikraftträdandet ska dock anses som en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 13 § i dess nya lydelse gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

5. En ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av november

2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 14 § i dess nya lydelse om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

6. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § i dess äldre lydelse att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 15 b § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

7. Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikraftträdandet, ska innehavaren av nätkoncessionen färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av maj 2018 i stället för inom den tid som anges i 3 kap. 16 a § första stycket.

8. Trots det som anges i 2 kap. 16 c § behöver en anmälan inte göras före utgången av maj 2014 i fråga om en ledning som har färdigställts före ikraftträdandet.